

20.365

Miércoles por la mañana a las 9
por la tarde a las 3.

Messieurs pour la messe
pour la messe à la S.

Foll. 20.365

MELCHIORIS CANI

EPISCOPI CANARIENSIS,

HISPANIARUM THEOLOGI PRAESTANTISSIMI

EX AUREO LOCORUM THEOLOG. VOLUMINE

DEPROMPTA CONCERTATIO,

SANCTI THOMAE

DOCTRINAE CONCILIATA,

QUAM,

IN MAGNO PONTIFICIAE AC REGIAE

ORCELLENSIS UNIVERSITATIS THEATRO,

REGIIS CONSTITUTIONIBUS,

NUPER EDITIS, OBTEMPERANTES

HABEBUNT,

SUB AUSPICIIS

EORUMDEM LOC. THEOLOG. CATHEDRAE MODERATORIS,

F. F. VINCENTIUS PEREZ, ET MARIANUS ABAD.

Patriarchalis Collegii Ordinis Praedicatorum Alumni, in
eadem Academia Sacrae Theologiae Auditores.

Die 9. Mensis *Novembri* Anni 1791.

ORIOLOE

EX OFFICINA ANTONII SANTA MARIA.

MELCHIORIS CANIS

EPISCOPI CANARIENSIS

HISTORICARUM THEOLOGICARUM PRAESTANTISSIMARUM

EX AUREO LOCORUM THEOLOGICORUM VOLUMINE

DE PROMPTA CONCERTATIONE

SANCTI THOMAE

DOCTRINAE CONCILIATAE

QUAM

IN MAGNO PONTIFICIS AC REGIS

ORCILLIENSIS UNIVERSITATIS THEATRO

REGIS CONSTITUTIONIBUS

NUMER EDITIS, ORNAMENTIS

HABERUNT

SUB AUSPICIS

FORUMDEM LOC. THEOLOGICAE CATHEDRAE MONTANENSIS

T. T. VINCENTIUS PEREZ, ET MARIANUS ABAD

Patris Collegii Ordinis Praedicatorum Alumnus, in
eiusdem Academiae Sacrae Theologiae Auditor

Die Mensis Junii Anno 1791

ORIGINE

EX OFFICINA ANTONII SANCTI MARII

D. O. M.

ILLUSTRISSIMO. MELCHIORI. CANO.

THEOLOGO.

ERUDITISSIMO. ELEGANTISSIMO.

PRAESTANTISSIMO.

IN. SACRA. ET. PROPHANA. ERUDITIONE.

VERSATISSIMO.

LINGUARUM. NOTITIA. INSTRUCTO.

CRITICES. STUDIO. EXCELLENTI.

SCHOLASTICAE. THEOLOGIAE.

ACCERRIMO. VINDICI.

NOVATORUM. SUI. TEMPORIS. HOSTI. PRAECIPUO.

INTER. PATRES. TRIDENTINOS. NOTISSIMO.

QUI.

A. PRAECEPTORE. SUO. FRANCISCO. VICTORIA.

THEOLOGIAE. APUD. HISPANOS. INSTAURATORE.

SUMMO. IN. PRAETIO. HABITUS.

IPSO. PENE. SUPERIOR.

CELEBRIORES. GENTIS. SVAE. ACADEMIAS. REXIT.

LOCOS. THEOLOGICOS. APERUIT.

ACRAM. SCIENTIAM. AUXIT.

LATINIS. LITTERIS. ILLUSTRAVIT.

SCRIPTURAE. THEOLOGIAE. HISTORIAE.

DIFFICILLIMA. QUAEQUE. COLLEGIT.

INGENII. ACUMINE. SCIENTIAE. COPIA.

SUBACTISSIMO. JUDICIO.

STYLO. CICERONIANO.
UT. POSTEROS. DE. REBUS. DIVINIS. ET. DICERE.
ET. JUDICARE.

DOCERET. EXPENDIT.

SUMMO. VIRO.

QUI. MAGNIS. IN. ECCLESIAM. IN. REMPUBLICAM.
IN. ORD. PRAEDICAT. MERITIS.

FORTUNATARUM. INSULARUM. PRAESUL.
DECESSIT.

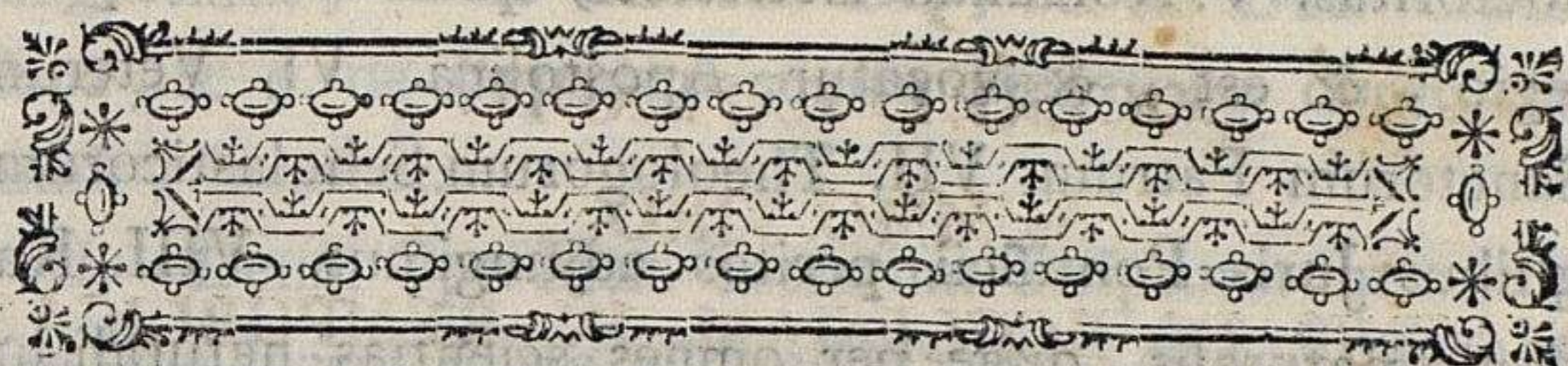
CLARISSIMO. DOCTORI.

HISPANORUM. GLORIAE. THEOLOGORUM. LUCI.

H. M. P.

DISCIPULI. DEVOTISSIMI.

VINCENTIUS PEREZ, ET MARIANUS ABADA.

De Definitione , ac Numero Locorum Theologicorum.

I. **D**E Locis Theologicis orationem habituri perpetuam , ab ipsorum definitione exordiendum duximus , ut praecepto Ciceronis post Platonem , & Aristotelem tradito obtemperemus. Eorum nomine nihil aliud venire pronunciamus , quam fontes quosdam uberrimos , ex quibus Theologus argumenta promit, sacris dogmatibus confirmandis , & contrariis erroribus refellendis.

II. Denario numero locorum theologicorum elenchum complectimur , non inscii futuros aliquos ; qui eosdem hos locos in minorem numerum redigant , alios , qui velint etiam esse majorem. Sed de enumerationis figura nihil morandum , modo nullus vel superfluus numeretur , vel praetermittatur necessarius.

III. Auctoris nostri ordinem locorum approbantes , in prima sede collocamus auctoritatem Sacrae Scripturae , quae libris canonicis continetur. II. Auctoritatem Traditionum Christi , & Apostolorum. III. Auctoritatem Ecclesiae Catholicae. IV. Conciliorum praesertim Generalium , in quibus Catholicae Ecclesiae residet

A

au-

II.

auctoritas. V. Romanae Ecclesiae, quae Divino privilegio, & est, & vocatur Apostolica. VI. Veterum Sanctorum Patrum. VII. Theologorum Scholasticorum, quibus Juris Pontificii peritos adjungimus. VIII. Rationis naturalis, quae per omnes scientias naturali lumine inventas latissimè patet. IX. Philosophorum qui naturam ducem sequuntur, in quèis absdubio sunt Caesarei Jurisconsulti. X. Humanae Historiae, sive per auctores fidedignos scriptae, sive de gente in gentem traditae non superstitiosè, atque aniliter, sed gravi, constantique ratione.

IV. Non sunt tamen absque discrimine argumenta omnia, quae in his decem locis delitescunt, in lucem à Theologis eruenda; nam quae ex septem prioribus eliciuntur, propria sunt Theologicae facultatis; quae verò ex posterioribus tribus ascriptitia, ac veluti ex alieno emendicata.

De Sacrarum Litterarum Solidissimo Firmamento.

I. **F**IRMUS est hic locus sine controversia Divina, eademque auctoritate gravissima, nam Sacram Scripturam Verbum Dei scriptum appellamus, à Spiritu Sancto multifariam multisque modis loquente Sacris Auctoribus dictatum, librisque canonicis contentum; quos si tales esse constiterit, eos dubio procùl certissimos, ac verissimos esse credemus, ab omni errore, vél minima falsitate alienos; quemadmodum

Au-

III.

Augustinus, & de Civitate Dei, & de Doc. Christiana, & 2. de Baptismo contra Donatistas docet, resumit, inculcat.

II. Deum Opt. Max. Sacrarum Scripturarum auctorem mendacem fuisse aliquando, vél de potentia ordinata posse mentiri affirmare, haeresis est manifesta; qui tamen existimaverit per administrum, sive Angelum, sive hominem posse mentiri vel fallere, erraret turpissimé contra fidem; nec dubitamus ab Ecclesia Catholica errorem hunc haereseos nota damnatum iri, si in consultationem referatur; quippé qui, aut prorsus evertit nostrae fidei fundamenta, aut certè non patitur firma consistere.

III. In iudicium à nonnullis Canus noster traducitur, quod Abraham montem ascendentem filium suum immolaturum, gratia dissimulandi pueris suis contra mentem loquutum, & mentitum esse dicat, atque S. Ambrosium in suas partes trahere conetur. Quamvis non judicemus absurdum, si homo quamlibet justus semel aut iterum mentiatur, à Cano tamen recedimus, ut S. Thomae adhaereamus, qui Patrem credentium à mendacio excusat, & veram Ambrosii intelligentiam docet.

IV. Jacob, dum fratri suo arripuit benedictionem, per revelationem excusari, non ne mentitus sit, sed ne peccarit mentiendo, opinio fuit aliquorum existimantium, mendacium recté nonnumquam dici posse ex familiari consilio Spiritus Sancti. Sed absit, nequid ampliús dicam Theologia periculosa. Alii Theologi non ignobiles utique adstruunt Jacob mentitum fuisse,
Sed

IV.

sed Matre consulente, non Deo revelante. At nos, quibus in animo est Sanctorum sensa pro nostra quidem virili tueri, cum August. Chrisostom. D. Thoma virum simplicem à mendacio liberamus, omniaque illius & dicta, & facta, futurae veritatis imaginem habuisse contendimus. Quid ergo? Verum ne illud est: ego sum primogenitus tuus? Verum est, quia haereditatio jure fratri successit, ac se esse Esáu sine mendacio asserere potuit.

V. Nec Isaiás, nec Jónas mentiti sunt, & contra mentem loquuti, dum ille Ezechiae Regi mortem in crastinum futuram, iste Ninivitis Civitatis subversionem intra quadraginta dies ex Divina revelatione nunciarunt; estó tunc temporis nec Ezechias mortuus fuisset, nec Ninive subversa. Has, & alias ejusmodi prophetias non absolutas, sed conditionatas esse, sive comminatorias, quae mutatis possunt moribus commutari, res est notissima, vel ipsis elementariis Theologis pervulgata.

VI. Verbum praeciendi non semper praeceptum, aut consilium secum, sed aliquando etiam permissionem ferre testis est S. August. , qui in praecepto illo filiis Israél per Moysen dato, ut peterent ab Ægyptiis vasa aurea, & argentea, solam permissionem agnoscit, inquiens: *Factum est ut juberet Deus, vel potius pro illorum, cupiditate permetteret.* Quo Augustini testimonio Magister Sent. roboratus, Judaeos afirmat viros optimos nullo modo peccasse, infirmis autem, qui cupiditate Ægyptios fefellere, magis esse illud permissum, quam jussum. Tantorum virorum opinatio-

pos-

V.

nem respuere nec possumus, nec debemus, sed placet, magis Cani sententia, qui Deum, inquit, non jussisse filiis Israël, ut circumvenirent Ægyptios, do- loque Ægyptum spoliarent, sed ut vasa illa peterent commutato; quibus postea praecepit, ne accepta vasa redderentur, quod facere legitime potuit pluribus de causis in ipsa Scriptura manifestis.

VII. Nihil in Sacris litteris frequentius, quam Deum immutare cor Principum, decipere eos, & errare facere quasi ebrios; tradere homines in reprobum sensum, & in passiones ignominiae; mitrere illis operationem erroris, duritiem, caecitatem causare. Atque Veteres Patres, ne fenestram impiis aperirent, in id genus locutionibus, quae actionem Dei sonare videntur solam permissionem agnoscunt. Quam sobrietatem, ut exosulamur, ita minimè periculosum judicamus, si permissioni nonnihil addatur, quod nec actio Dei propriè sit, nec pura permissio. Sic Scripturae Sacrae germana, solida, expressaque habetur intelligentia; vis, & energia verborum explicatur, & quid sibi tandem voluerit Augustinus lib. 5. contra Julianum longa oratione contendens, non permissionis tantùm, aut patientiae Divinae, sed etiam potentiae esse peccata, quae priora per posteriora puniuntur, atque una culpa est alterius poena.

VIII. Joseph revera fuisse mentitum, sed joco tamen, nec absolute jurasse, sed ex conditione, dum fratribus suis loquens, *per salutem Pharaonis*, dixit, *exploratores estis*, sunt auctores gravissimi qui contendunt; sed magis arridet S. August., qui totam illam Jo-

B

se-

VI.

sephi assertionem à mendacio liberat, & D. Bonaventura, qui verba illa, sustinet, Joseph tentando, & quasi inquirendo, quod Judices solent, sine mendacio dixisse.

IX. Deum per Sacros Auctores ironice esse loquutum, cum frequens in Sacris litteris sit, non est cur negemus. Sed haec Ironia, illusio, seu irrisio, figura est apud Latinos usurpata, ubi nullum mendacium inest; undé Socratem cum laude, & sine vitio locat Cicero 1. de Officiis inter Hyrones, hoc est, dulces facetos, festivosque simulatores. Neque Aristoteles, & Divus Thomas nobis contrarii sunt, dum ille 4. Ethicorum, iste 2. 2. quaest. 110. mendacium in jactantiam & Ironiam partiuntur.

X. Error Lutteranorum, & Calvinistarum fuit, qui olim apud Wiclefistas invaluit, Scripturam non egere Ecclesiae, aut alterius cujusque approbatione, sed judicium de Scripturis ex Scripturis ipsis esse faciendum; seu potius per ipsas caetera omnia judicanda, eas vero per se, cuique habenti Spiritus Sancti, & fidei lumen, esse manifestas. Delirium hoc cum manifesta seculorum omnium pugnat experientia, & in Christiana permittit Republica, quod in humana vel mediocriter instituta non permetteretur nisi Legislatores desipuissent. Non ergo judicium de Scripturis per ipsas idoneum esse potest, nec ad privatos fideles pertinere, nisi mulierculas, lanios, coquos, sartores, judices controversiarum fidei faciamus; sed à sola Ecclesia est determinandum quisnam liber sit canonicus, ejusque decretum Lydius lapis erit ad libros,
vel

VII.

vel in Sacrorum numerum recipiendos, vel ex eo numero expungendos.

XI. Ad Ecclesiae Patres in Concilio generali congregatos hanc librorum canonicorum definitionem pertinere qui negaverit, Ecclesiae universalis iudicia de medio tollit; cum tota Ecclesia, hoc est, fideles omnes convenire ad iudicandum, nec debeant, nec vero possint; & quia inter Patres Concilii potest dissidium contingere, ad Summum Pontificem pertinebit hanc contentionem, litemque dirimere, atque decreto suo infallibili terminare.

XII. Non licet citra haereseos crimen post Sacrosancti Concilii Tridentini decretum Sess. IV, quo libri canonici tam veteris, quam novi testamenti recensentur, libros illos, de quibus addubitatum est, Baruch nempe, Tobiam, Judith, Sapientiam, Ecclesiasticum, duosque Machabaeorum à canone Sanctarum Scripturarum eximere; cum aequabilibus verbis de istis, ac de Sacris reliquis Synodus Sancta loquatur, pari pietatis affectu, ac reverentia suscipiat, ac veneretur, & non recipientes haereticos damnet, & anathematis fulmine plectat.

XIII. Capum objicit Catholicis Jacobus Pinenus tamquam verum oculatissimum, de Ecclesia, ac litteris bene merentem, qui etiam post Concilium Tridentinum librum Baruch certò canonicum non esse adseruerit. Sed mentitur audax, & impudens Calvinista sibi confingens, quod nec Canus somniavit. Pontificum, Conciliorum, Patrum clarissimis testimoniis, praxique Ecclesiae, hujus, & aliorum librorum canonicitatem

Ca-

VIII.

Canus demonstrat, contrariam haereticorum sententiam, temerariam, erroneam, proximam haeresi vocat; haeresim vocare non audet. Quid inde? Ecclesiae auctoritatem vulneravit? Absit. Credimus gravissimum, sapientissimum, religiosissimum Praesulem, Lutteranorum, & Calvinistarum hostem praecipuum, Ecclesiae acerrimum vindicem, sine damno ipsius, ac sine crimine proprio, quod fecit, facere potuisse.

XIV. Regulam Ecclesiae in libris canonicis decernendis esse S. Hieronymum, Cajetanus perperam, ne dicam pernitiouse existimavit. Josephum sequutus Hieronymus 22 tantum, vel ad summum 24 libros veteris testamenti in canonicis censet, reliquos sex, quos modo Ecclesia recipit, inter apocryphos rejicit in prologo Galeato in lib. Reg.; additque praef. in lib. Salomonis legi in Ecclesia ad plebis aedificationem, non ad auctoritatem dogmatum confirmandam. Hieronymo consentire non dubitamus Cyprianum, Origenem, Eusebium, Damascenum, & alios. Sed omnes de suo tempore loquebantur, quando res non erat nec satis explorata, nec definita, nec publico, ac solemnium Ecclesiae iudicio consecrata.

XV. Synagogam intra suum canonem hos sex libros non recepisse, non Hieronymus nemo, & Josephus, verum etiam Origenes, & auctores reliqui tradiderunt. Antiquam illam Hebraeorum Ecclesiam in fide errare non potuisse liberaliter donamus, (quod non perinde, ac de Catholica Ecclesia certum est, cum haec sola sit columna, & firmamentum veritatis) negamus tamen, publica auctoritate libros illos à Sy-

na-

IX.

nagoga esse rejectos tamquam non Sacros , & Divinos.

XVI. Prioris libri Machabaeorum minuere auctoritatem aliqui voluere , quod Auctor illius Antiochum illustrem regnasse dicat anno 137 regni Graecorum , quum anno 153 regnum tenuisse compertum sit tum ex annalibus Graecorum , tum ex Eusebio in sua Chronographia. Sed si ratio supputationis habeatur , dissensio inter annalia Graeca , & primum Machabaeorum librum , verborum non rerum est ; nam Graeci ab Alexandro supputabant : Judaei non ab Alexandro , sed à Seleuco Nicànore , qui post ipsum regnavit in Syria.

XVII. Peccavit Cajetanus , dum temeré , & inconsideratè , ne superbè dicamus , & arrogantér Auctorem libri Machabaeorum , quem constat Sancti Spiritus afflatu scripsisse , in intelligentia Danielis dixit esse deceptum , quia abominationem desolationis à Propheta praedictam , ad abominandum Idolum super altare Dei ab Antiocho collocatum detorsit ; cum Lucas ad exercitum Romanorum sub Vespasiano , & Tito perspicué retulerit : Dominus apud Matheum ad futura Anti-Christi tempora referendam declaraverit. Si eadem Scriptura plura simul litteralia sensa continere potest , ut SS. Augustinus , & Thomas tradidere , vanissimum fuit Auctorem Machabaeorum reprehendere , quod in Idolo , abominatione , & desolatione Antiochi ad verba Danielis allusserit , quae ad Idolum Romanorum ; & ad Anti-Christum possunt etiam referri.

XVIII. Antiochus membratim divissus 1. cap. 2. Machabaeorum libri dicitur ; postea veró cap. 9. mors ejus longé diversa describitur , Domino Deo Israël

C

ip-

X.

ipsum plaga insanabili, & invisibili percutiente. Non desunt qui existiment Antiochum non fuisse membratim divisum, sed Ducem ab eo missum, ut cap. 1. videtur significari; ipsum verò fuga elapsum morbo pestilenti interiisse. Sed planior, & verior ad elabendum est via, cui Historicorum gravium consentit auctoritas, non eundem esse Antiochum de quo 1. cap., & cap. 9. fit mentio, sed ibi Antiochi Magni mortem scribi, hinc Antiochi Epiphaniis, cujus etiam cap. 6. textitur finis.

XIX. Machabaeos Duces fuisse super Judam, & Hierusalem, ex utroque libro Machab. apparet: ipsos non fuisse de Tribu Judá, sed de Tribu Levi, res est probatione non egens. Igitur ante Herodem, qui primus ex alienigenarum gente regnum Judaicae gentis obtinuit, sceptrum de Tribu Judá fuerat translatum, Jacobque Prophetia non fuit impleta. Inter varias Interpretum expositiones, quas, si opus fuerit, referemus, Cui nostri opinionem amplectimur, populum, inquentis, Judaeorum, ducatum Machabaeis tribuisse, non tamquam proprium, & haereditarium, sed ad legem depositi conservandum, ut Israeliticam plebem interea tuerentur, donec surgeret Propheta, quem de domo David venturum expectabatur.

XX. Arrium negantem epistolam ad Hebraeos esse Pauli Apostoli, adducit S. Epiphanius haeresi 96. ad ejus forté auctoritatem negandam, eamque è numero canonicarum expungendam. Sed aequo animo pateremur ab haereticis negari; illud vehementer dolemus, quod nonnulli Catholici inficientur; multo verò vehementer-

XI.

mentius, ut si Pauli non sit, protinus desierit esse canonica. Cum haeticum sit hanc epistolam à Sacris excludere Scripturis, certè temerarium est de Auctore ipsius dubitare, quem Paulum fuisse clarissima testimonia Pontificum, Conciliorum, Patrum veterum Graecorum, & Latinorum confirmant; & ipsa universalis fatetur Ecclesia, quae mille septingentos abhinc annos nomine Pauli Apostoli populis fidelibus proponit legendam.

XXI. Ut nec Pauli, nec ullius Apostoli hanc epistolam esse suaderet Lutterus, durum nodum affirmat cap. 6. continere, in quo simpliciter denegat poenitentiam peccatoribus post Baptismum verbis illis: *Impossibile est eos, qui semel illuminati, & renati sunt, rursus renovari*, caet. Quo testimonio quasi re confecta gloriatur, & tamquam ferox victor insultat inquiring: En doctrina omnibus Evangelii, & epistolis Pauli contraria. Sed si Monstrum istud in Catholicae fidei perniciem natum sequentia Apostoli verba conspexisset, utique intellexisset Paulum per excessum, & hyperbolicè esse loquutum, ingentem rei difficultatem vocare impossibile, non ut audientes desperarent, sed ut terrentur; qui modus loquendi à Sacris litteris non est alienus.

XXII. Erasmus Reterodamus non credit secundam epistolam, quae Sancto Petro tribuitur, esse S. Petri, quia stylus ejus longè alius est ab stylo primae. Sed sola styli diversitas idoneum argumentum non est ad opus Auctori abjudicandum, cum eundem saepe contingat non aliam modò, verum eandem quoque sen-
bisp
ten-

XII.

tentiam stylo scribere differenti. Hieronymus tamen ex dissimili stylo, caractere, structuraque verborum, non diversos Auctores, sed Interpretes colligit differentes, quibus Petrus diversis temporibus usus fuit.

XXIII. Novem ejusdem Erasmi, Lutterique conjecturas, ut Apocalypsèos auctoritas infirmetur, & non esse Joannis Apostoli, & Evangelistae videatur, quae sibi objicit Canus, non solvit, lectores suos remittens ad ea, quae Franciscus Titelmanus, vir literis, & eruditione praecipuus, accuratissimè elaboravit. Sed absque Apologiae Titelmani auxilio eas omnes refellere tentabimus illo ferente opem, cujus causam tueri cupimus.

XXIV. Synodi Tridentinae decretum Sess. IV. religiosa veneratione suscipientes, Veterem, atque Vulgatam Sac. librorum Editionem, quam post tempora D. Hieronymi Latina Ecclesia usurpavit, ita authenticam, & à fidelibus retinendam esse sustinemus in his omnibus, quae ad fidem, & mores spectabunt, ut si qua morum, aut fidei quaestio inter Catholicos exoriatur, eam diffiniri oporteat per Latinam hanc veterem editionem; cujus videlicet si aliquod testimonium alteram quaestionis partem confirmaverit, ea sit Catholicis amplectenda, sin contra repraesentaverit, rejicienda.

XXV. Non credimus ante Christi adventum Hebraeos Sacros codices corrupisse, vel adulterasse, cum nec Christus, nec Apostoli contra ipsos de hoc scelere protulerint accusationem; & detestabilius esset apud eos, ut ajebat Trypho in Justini dialogo, aliquid

XIII.

quid in Sacris litteris immutare , quam vitulum aureum adorare iterum , filios immolare Doemoniis , aut Prophetarum sanguinem efundere. Post mortem Christi Hieronymus non putat verosimile , quod Hebraei Scripturam Sacram depravarint. Idem judicavit Augustinus. Sed quid Augustini , & Hieronymi aetate fuerit , non disputamus ; quamvis Justinus in dialogo cum Tryphone Judaeo , Origenes hom. 12. in Hierem. , Chrisostomus hom. 5. in Math. multa Prophetarum oracula á Judaeis detruncata fuisse contendunt ; post ea certè tempora à Rabbiniis Synagogae vetus testamentum contaminatum , novum violatum à Graecis , Augustinus , & Hieronymus , si viverent , non negarent.

XXVI. Potuit Hieronymus ad fontes Hebraicos , & Graecos recurrere ; scientiae veritatem , ut ajebat , de fonte magis quam de rivulis quaerere , & ad Hebraicam veritatem , tamquam in praesidium , & arcem configere ; quia suo tempore turbidi fontes non erant , nec primariae Scripturarum scaturigines conturbatae ; nunc autem quia licorem continent obscenum , in rebus fidei , & morum non est ad Hebraica , & Graeca exemplaria provocandum , nec ex his certa controversiarum fides est facienda.

XXVII. Decreto suo PP. Tridentinos nihil aliud significare voluisse , quam Vulgatam nostram nullo esse errore deformatam , ex quo aliquid contra fidem , & mores colligi possit , testes oculati sunt Card. Pallavicinus , & Vega ; eam vero non eo sensu esse authenticam , ut nulla ibi supersint sphalmata post Concilii probationem , satis evincunt Sixti V. , & Clementis

D

tis

XIV.

tis VIII. correctiones, in quibus non tantum errores, qui vitio Tipographorum irrepserant, sed ipsius etiam interpretis correcti inveniuntur, & qui ad duo millia recensentur. Quoties igitur neque de fide, neque de moribus agitur, neque de rebus maximi in Religione momenti, Vulgatam ad fontes recensere, & mendosam corrigere, per Concilium Tridentinum, & per Ecclesiam licet.

XXVIII. Mirum est quam impudenter contra Concilii Trident. decretum veterem, & vulgatam editionem authenticam declarantis, Protestantes clamaverint, eó insaniae deducti, ut crederent Hebraicos fontes, caeterasque tùm Graecas, tùm Latinas versiones hoc uno decreto esse damnatas; jamque inutile esset linguarum studium, quod ad Sacram Scripturam intelligendam Viennense Concilium necessarium judicavit. Sed immerito; non enim Synodus Sacros. cum Vulgatam declaravit authenticam, fontium auctoritati derogavit; nec dùm ipsam praetulit caeteris, damnavit alias, neque Hebraicae, àc Graecae linguarum peritiam, & studium despexit, in quarum cognitione plures esse utilitates, & commoda ad Sacras litteras intelligendas, Canus cap. XV. hujus libri demonstrat.

XXIX. De prima Hebraicorum ~~fontium~~ in Graecum versione sub Ptolomeo Philadelpho à LXX. Interpretibus adornata non sine Divino consilio, parè loquitur Canus, atque nos pauca dicemus. Magna veneratione existimamus dignam, quia Apostolorum, & Evangelistarum usu consecrata; quia illa semper usa est Ecclesia Graeca, imò & per plura secula univer-
sa-

XV.

salis Ecclesia ; quia nusquam per Ecclesiam reprobata, sive rejecta , quamvis relictā ; quia variis SS. PP. commentariis illustrata , & non mediocriter utilis ad nostram Vulgatam elucidandam ; authentica tamen non est , neque fidei regula esse potest.

XXX. Satis est ad Sacrae Scripturae Divinam auctoritatem adstruendam , eam quoad omnes sui partes esse à Deo adsistente conscriptam. Sed in hujus adsistentiae assignanda natura divisos videmus Theologos. Canus , postquam Catholicam adsertionem sustinuit, atque rationum , ac testimoniorum praesidio confirmavit , singulas videlicet Scripturae particulas Spiritu S. adsistente fuisse editas , Scriptores Sacros adseruit , ad ea , quae naturali cognitione tenebant , quae oculis viderant , aut manibus attrectaverant , supernaturali lumine , & expressa revelatione non eguisse ; indignissime tamen Spiritus S. praesentia , & auxilio peculiari, ut divinitus sine ullo errore scriberentur.

XXXI. Ad Marcum Evangelistam , qui Christum scripsit hora tertia crucifixum , cum Joanne conciliandum , qui hora ferè sexta à Pilato judicatum dixit, in varias abierunt sententias homines eruditi , sed nulla est , in qua non major adhuc probabilitas desideretur. Omnibus illis relatis , quae nobis probabilior visa fuit amplectemur , Ecclesia praesertim ipsa duce , atque magistra. Cui solutio utrumque Sanctum Evangelistam mirificè consentire agentis , Marcumque scripsisse , erat autem hora sexta , sed indoctos , oscitantesve librarios notam numeri senarii , in notam ternarii mutasse, quod ob nonnullam litterarum similitudinem proclive fuit,

XVI.

fuit, sua probabilitate non caret, utquae rationibus, atque virorum illustrium testimonio inicitur.

XXXII. Mediam generationem illam Cainam inter Salec, & Arphaxad, quam Vulgata nostra non habet Gen. cap. 11., Lucas Evangelista cap. 3. Evangelii, Christi texens genealogiam admisit. Dicere Evangelistam LXX. Interpretum errorem sine proprio errore sequutum, ne cogitatione quidem informare possumus. Quod Lucas auctores habuerit gravissimos, quos in errore sequeretur, id Evangelistam culpa liberare forté poterit, Evangelium errore non poterit. Uno verbo: Si Cainan non fuit filius Arphaxad, nec Salec filius Cainan, falsa est profecto Evangelica historia. Quid ergo facturi sumus? Si versionem vulgatam defendere nitimur, LXX. Interpretes arguimus commenti frigidissimi, & apertissimi erroris Evangelistam: sin Lucam tueri volumus, versionem Ecclesiae usu, & decreto probatam improbamus. Nobis illud omnino vitandum est ne Christi Evangelium sua, hoc est, Divina auctoritate fraudemus. Tuebimur itaque generationem illam, quam Lucas ex LXX. Interpretum editione posuit; sed ita tuebimur, ut nullum Vulgata nostra detrimentum patiatur.

XXXIII. Multo difficilius est eum Evangelistam Act. cap. 7. cum Vulgata nostra componere; dum ille in animabus 75 Joseph omnem cognationem suam accersisse dicit in Ægyptum, cum Gen. 46., & Exodi 1. septuaginta solúm animae enumerentur: Jacob, & Patriarchas translatos fuisse in Sichem; cum ex Josepho 2. antiq. libro constet conditos fuisse in Hebròndum

XVII.

dum demum addit Abraham sepulchrum emisse à filiis Emòr , filiis Sichem , cum Gen. 33 scribatur Abraham non à filiis Emòr , sed ab Ephròm filio Sohàc emisse speluncam duplicem , & Emòr patrem Sichem fuisse non filium. Quas ad hos nodos solvèndos Canus aperuit vias , libenter ingrediemur ; nec ullam credimus Stephano Proto-martiri ab Auctore nostro irrogatam injuriam , quum eum duo facta similia in sua concione , dicit , confudisse , & memoriae lapsum passum fuisse. Nam Spiritus S. viris justis , si Scriptores Sacros excipias , vim memoriae indeficientem non tribuit , nisi octavum Spiritus S. donum confingamus.

XXXIV. Non licuit nobis brevissimo unius anni Scholastici curriculo pulcherrimas illas lustrare , àc evolere elucubrations , quibus doctissimi homines , & nostrates , & exteri Divinam Sanctarum Scripturarum veritatem ab haereticorum morsibus vindicarunt. Ne igitur arrogantiae , àc temeritatis nomine jure optimo , summisque rationibus arguamur , ea tantum adversus Sacrorum librorum canonicitatem argumenta refellemus , solasque illas Sacrae Scripturae antylogias explanare promittimus , quas Canus toto hoc secundo libro , & Claris. Billuartius Tract. de Relig. dissert. IX. art. 2. feliciter extricarunt.

E

De

XVIII.

De Auctoritate Traditionum Christi, & Apostolorum.

I. **Q**Uamquam error communis fuerit haereticis penè omnibus , nihil praeter Scripturas Sacras Divinam habere auctoritatem : Lutterani tamen quasi proprium usurparunt , quantaque maxima potuere vi adstruere nisi sunt : caeteraque omnia esse problemata in illud rejicienda tempus , cum sublato speculo videbimus Deum de facie. Ut igitur Divinarum Traditionum certiore inter Theologicos locos , stabiliorem, atque Sacris litteris exponendis magis necessarium Lutteranos adversus constituamus , aliquot fundamenta rejicienda sunt , quae Theologiae , fideique simul continent nervos , ac vires.

II. Est ergo primum Apostolicarum Traditionum fundamentum : Ecclesiam esse antiquiorem Scriptura, fidemque proinde , ac Religionem Christianam sine Scriptura constare : Christique Ecclesiam non litteris primum , sed Traditione substituisse. II : Non omnia, quae ad doctrinam spectant Christianam , esse etiam nunc in Sacris codicibus expressa. III : Multa ad Christianorum doctrinam , & fidem pertinere , quae nec apertè , nec obscurè in Sacris litteris continentur. IV. Apostolos maximis de causis alia litteris , alia viva voce prodidisse : & fidei doctrinam non scripto solùm, sed ex parte verbo per orbem divulgasse.

III. Non sumus ii , qui Pharisaeorum instar Traditiones nostras velimus quasi Divinas , & Apostolicas
ven-

XIX.

venditare, sed ubique gentium cupimus, ut vera à falsis, ita ab humanis Divina secernere, eo verò in loco maximè, ubi de dogmatis fidei agitur; in quo rerum illiusmodi permixta confusio perniciosissima est. Quatuor aperuit Auctor noster vias, quas si sequamur Traditionibus Apostolorum vestigandis, minimè aberrabimus.

IV. Prima ab Augustino lib. 4. contra Donatistas in haec verba aperitur: Quod universa tenet Ecclesia, nec Conciliis institutum, sed semper retentum est, non nisi auctoritate Apostolica traditum rectissimè creditur. Secunda huic proxima, & ea quidem expeditior talis est: Si quod fidei dogma Patres ab initio concordissime tenuerunt, hujusque contrarium, ut haereticum refutarunt, quod tamen è Sacris litteris non habetur, id per Apostolicam Traditionem habet Ecclesia. Tertia via: Si quidquam est nunc in Ecclesia communi fidelium consensione probatum, quod tamen humana potestas efficere non potest, id ex Apostolorum Traditione derivatum necessario est. Quarta, eademque, & mollior, & tritior hujusmodi est: Si viri Ecclesiastici universi aliquod dogma, vel unamquamlibet consuetudinem uno ore testentur nos ab Apostolis accepisse, sine dubio certum argumentum est, ut Traditionem Divinam esse credamus.

V. Potissima Apostolicarum Traditionum partitio est in eas, quas Apostoli à Christo Domino, dum in terra degeret, acceperunt: & in alteras, quas Apostoli, Spiritu S. suggerente, ad Ecclesiae utilitatem edidere. Ex illarum vinculo, quas Christus Apos-
to-

XX.

tolis , Apostoli nobis edixerunt , Ecclesia fideles eximere non potest : in aliis veró , quas Apostoli constituerunt , tamquam Ecclesiae Pastores , suam Ecclesia habet potestatem , poteritque etiam Christiani populi mos instituta hujus generis abolere. Quod tamen de institutis ad populi gubernationem pertinentibus intelligi volumus : nam dogmata fidei , sive Christus ipse per se Apostolis revelaverit , sive Spiritus Sanctus post Christi ascensionem in Coelum , mutari nequeunt , sed firma in veritate manent perinde atque illa , quae Christi sunt ore prodita.

VI. Adeo certa ex Christi , & Apostolorum Traditionibus sumuntur argumenta ad Ecclesiae consuetudines , & fidei dogmata comprobanda , ut illis refragari haereticum sit. Ita haeretici semper sunt habiti , qui solemnia Quadragesimae jejunia pro nihilo habuerunt : & qui distinctionem Episcopi , & Praesbiteri negarunt : & ita sive Wiclefistas , sive Lutteranos , sive alias quascumque antiquiores pestes non minus exhorruit Ecclesia in eo , quod hujusmodi Traditiones inficiati sunt , quam in eo , quod dogmata in Sacris Scripturis contenta rejecerunt.

De

*De Auctoritate Sanctae Ecclesiae
Catholicae.*

I. **G**Raecum nomen est Ecclesia, & si verbum verbo reddatur, latiné convocatio dicitur, sivè quod omnes ad se vocet, sivè quod quicumque in eam conveniunt, hi non meritis, & justitia sua, sed Dei gratia, & vocatione conveniant; nam & hanc nominis etymologiam, quam Apostolus indicare videtur, & ad Rom., & in priore ad Corinthios epistola, speramus lectoribus placituram.

II. Si Ecclesiam dicamus, quam fidelium omnium ab exordio mundi usque in finem congregatio conficit, in ea omnes fideles intelligere oportet, & populum Jüdaeorum sub lege Moysi, & homines pios sub lege olim naturali, & Catechumenos ipsos; non enim haec Baptismi Sacramento secernitur, sed fide, quae omni tempore populum Dei ab infidelium coetibus discriminavit. Si vero Ecclesiam vocemus, quae in Christi nomine per Baptismum cogitur, qui & fidei Sacramentum est, propriè Ecclesiae membra facit, & Christi Ecclesiam à Synagoga distinguit; nec Catechumeni hujus Ecclesiae partes sunt, & illi omnes sunt partes, qui á Baptismo Christi characterem habent, nisi post haeresim exteriorem publico Ecclesiae judicio fuerint excisi.

III. Ecclesia, vel Republica Christiana quemadmodum non interiori solùm fide constituitur, sed Baptismi etiam exteriore Sacramento, sic ejus partes non

F

in-

XXII.

interior modó infidelitas , sed schisma , externique iudicii separat divisio. Ergo occultos haereticos adhuc esse in Ecclesia sine fide ob unum Baptisma , Sacramentorumque eandem communionem , & societatem in uno corpore Auctor noster cum gravissimis Theologis affirmavit. Nos vero , & si cum ipso sentiamus, contrariam tamen sententiam , ut quae in solo modo dicendi differat à nostra , libenter etiam sustinebimus.

IV. Cathari olim , & qui ad horum vesaniam accedebant Donatistae , non putarunt illic Ecclesiam esse, ubi non est solida vitae puritas , & integritas ; solosque probos ad Ecclesiam pertinere arbitrati sunt , improbos autem nullo modo. Joannes Wiclefus , & Joannes Hus in Concilio Constantiensi damnati , solis praedestinati ad gloriam locum in Ecclesia concessere. Contra hos omnes constanter asserimus , & bonos , & malos , justosque , & peccatores in Ecclesia esse ; ex praedestinati , praescitisque Ecclesiam esse permixtam, cum non per praedestinationis gratiam , sed per Baptismum Christi mysticum ejus corpus constituatur.

V. Cum pollicitationes Christi de praesentia sua , de Spiritu veritatis , de regno ipsius sempiterno , de corpore , cujus ipse futurus erat caput , non ad Ecclesiam modo , quae fuit tempore Apostolorum , verum etiam ad Ecclesiam Catholicam , quae futura erat in seculi , finem referantur , non solúm antiqua illa in fide errare non potuit , sed ne Ecclesia quidem , quae nunc est , quaeve futura est usque ad consummationem seculi , errare potest , aut poterit ; quod non de Ecclesia tantúm , quae credit , sed de Ecclesia , quae docet
in-

XXIII.

intelligendum est, ita ut, non solum collectio omnium fidelium veritatis Spiritum sempiternum habeat, sed eundem habeant etiam Ecclesiae Principes, Pastores, & Doctores, quoties fidelem populum docent quod ad Christi fidem, & Religionem pertineat.

VI. Neque in morum proponenda doctrina, qui sunt ad salutem necessarii, Spiritus ipse infallibilitatis, & inerrantiae deficere potest Ecclesiae, cui apud Joannem Dominus fuit pollicitus, Spiritum S. docturum omnem veritatem ad vitam aeternam consequendam necessariam, qualis est non solum quae ad contemplationem, sed quae etiam ad actionem pertinet. Itaque si quid necessario vél agendum, vél vitandum firmo judicio definit, in hoc errare nequit, sicut ne in fidei decretis.

VII. Consectarium est, Ecclesiam, cum in re gravi quidem, & quae ad Christianos mores formandos conducatur, leges toti populo Christiano dicit, non posse jubere quidquam, quod Evangelio, aut rationi naturae contrarium sit; nec diffinire quidpiam esse vitium, quod honestum est, aut contra honestum esse, quod est turpe. Si enim expressè, vel judicio, vel lege lata turpia probaret, aut reprobaret honesta, hic jam error, non solum fidelibus pestem, ac perniciem afferret, sed fidei etiam quodammodo adversaretur, quae omnem veritatem probat, universa vitia condemnat.

VIII. Si mores communi fidelium coetui ab Ecclesia propositi, sunt á Christo, & Apostolis Ecclesiae traditi; qui Ecclesiam errare diceret, haereticus erit

cen-

XXIV.

censendus, ut qui Christum, & Apostolos auctores erroris faceret; si verò mores sunt in Ecclesiam post Apostolos inducti, in quibus, quamvis erraret, non propterea fides periclitaretur; sine periculo haereseos, non tamen sine erroris, ac temeritatis crimine, Ecclesiam errare posse in aliqua sua lege, vel more teneri potest.

- IX. Igitur haeresis censura vapularet, & ut Iconomachus jure traduceretur, qui Ecclesiam in veneratione, & cultu Sanctarum Imaginum proponendo errare adseruerit. Qui verò in Divis consecrandis Ecclesiae abrogaret fidem, hunc si non haereticum, temerarium tamen, erroneae propositionis adsertorem, scandalosum, faventem haereticis, haeresim sapientem, in SS. injuriosum, & gravissimis poenis obnoxium declaramus.

- X. Duo Ecclesiae internoscendae symbola, verbi synceram praedicationem, & Sacramentorum administrationem rectam, Calvinus posuit; in Catholicorum verò coetu, pro verbi ministerio mendaciis conflata regnare doctrinam; in locum Coenae Domini foedissimum Sacrilegium subiisse; publicos in templa conventus, Idololatriae, & impietatis scholas esse; veramque apud nos, & germanam Ecclesiam non existere, sed Satanae exitialem, & sacrilegam conjurationem impudenter, turpiter, atque maledicè suo more dixit. Nos asserimus in Protestantium Synagogis nec illa Calvinistarum symbola apparere, in quibus neque puritas doctrinae est, neque legitimus Sacramentorum usus, & ubi verbum Dei ludibrio habetur, & Christi Evangelium conculcatur; neque, si extarent apta esse

si-

XXV.

signa ad veram Sponsam Christi distinguendam. Veriores atque certiores Ecclesiae notas Catholici assignamus; dum unam, Sanctam, Catholicam, visibilem, Apostolicam praedicamus, quas qui extra Romanam Ecclesiam perquirat, perdet oleum, & operam.

XI. Ut unitatem Ecclesiae labefactaret Calvinus, duas Ecclesias esse, Graecam, atque Latinam objicit Catholicis, & interrogat: Quorum utri credendum sit? Ratiocinatur homo iste argutè saepius, & eleganter; sed quandoque adeo ineptè, insulsè, frigide, ut vix credatur, eum, non dicimus eruditionem, & acumen, sed aut rationem omnino ullam, aut sensum communem habuisse. Tantum haereticus error, & caeca pertinacia potest. Ad rem: Ecclesia Graeca non est vera Ecclesia: Graeci Schismatici sunt, & haeretici; ideoque apud eos vera Christi Ecclesia non existit.

XII. Ridet Protestantium turba, dum Catholici Ecclesiam Romanam, Sanctam, & universalem vocant. Quomodo propter justos pauculos Sancta dicitur, & universalis, quae adeo contracta est, & in angustias adducta, ut vix mundi angulum obtineat? Sed exultant hetherodoxi unde erubescere debuissent. Rationes, quibus Catholici Sanctam, atque Catholicam, Romanam appellant Ecclesiam, adeo in promptu sunt, ut explicatione non egeant. Satis sit admonere, Ecclesiam Christi rectè posse dici Catholicam, quamvis fides ejus in unius Provinciae angulo redigeretur, & in Concilio Constantiensi illius impudentem maledicentiam fuisse damnatam, qui Rom. Ecclesiam, Satanae Synagogam appellavit.

G

De

DE AUCTORITATE

Conciliarum Ecclesiae.

I. **A** Beant Lutterani, qui novum Concilium omnibus retro seculis inauditum excogitarunt, ubi de fidei quaestionibus judicent non Episcopi, non Sacerdotes, sed Rhéttores, & laicorum turba, qui non via, & ratione, sed verbis, & clamore praevalent. Nomine Concilii intelligimus cum Patribus nostris, Pastores, & Ecclesiae Pontifices in locum unum congregatos, ut ea definiant, quae ad fidem, & mores pertinebunt. Qui verò volunt selectos é plebe viros in Synodum etiam esse cogendos, errant turpissimè in eo, nec intelligunt qualis sit Reipublicae Christianae facies, & forma à J. C. instituta; multo etiam magis turpiter, ac pueriliter Bucerus erravit, in Synodum, inquiring, non debere cogi nisi filios Dei. Legitimi Episcopi congregandi sunt, qui sive boni, sive mali, sive praedestinati sint, sive reprobi, omnes regendi, pascendi, ligandi, atque solvendi gaudent potestate.

II. Episcopos Titulares, quos nostri annulares vocant, sine causa in Ecclesia esse dixit Canus; sine causa item in Synodum aliquando admissos: quo quasi repentino agitato vento, sui penè oblitus, talia protulerit Episcopus in Sanctos, ac venerandos Episcopos, nescimus. Scimus tamen eorum institutionis, ac Sanctae consecrationis memoriam non esse recentem in Ecclesia; saepius ab Episcopo Romano tales fuisse Episcopos or-

di-

XXVII.

ordinatos, qui Gentium Pastores vocabantur, & qui reservabantur ordinati, ad illos si oportuerit, in partes infidelium mittendos; aliasque causas justissimas Rom. Pontifices habuisse ad illos ordinandos. Vehementer igitur hallucinantur, qui eos, per jocum, Episcopos vocant portatiles, fictitios, commentitios. Probi Catholici summopere venerantur, ut qui in consecratione characterem, & potestatem accipiunt, vi cuius, & suffragium in Conciliis habere possunt, & legitimè de facto habuerunt.

III. Concilia Generalia vocamus, quae omnium Christianorum Pontificum convocatione celebrantur. Sed non satis est, si evocatio generalis fiat, quando adeo pauci congregantur, ut major, meliorque Provinciarum pars relicta esse videatur; praesertim si causa legitima sit, cur Episcopi Synodo non affuerint. At si per malitiam, negligentiam, aut aliam occasionem quamlibet Episcopi aliquot desint, non propterea nominis sui jacturam Generale Concilium faciet. Quamobrem ut fideles, ita nos hoc loco loquimur, ut Synodum Generalem omnium Episcoporum evocatione legitima finiamus, licet non sit omnium congregatio.

IV. Ariminensis Concilii sexcentorum Episcoporum, qui erravere cum Arrio, & Constantinopolitani trecentorum Pontificum sub Leone Imperatore docemur exemplis, Concilia Generalia, quae auctoritate Rom. Pontificis, nec congregata, nec confirmata sunt, in fide posse errare. Ephesini secundi ubi Legatis Leonis Papae repugnantibus, Episcopi ferme omnes Dioscori haeresi subscripserunt, & Eutychiano errori consensere,

Con-

XXVIII.

Concilium Generale, etiam congregatum Rom. Pontificis auctoritate, posse similiter in errorem labi. Solum ergo Concilium Generale, quod á R. P. confirmatum est, certam fidem facit dogmatum Catholicorum; quam sententiam, ita exploratam habere est opus, ut totius Ecclesiae consensionem esse credamus, & ejus contrariam haereticam judicemus.

V. Conciliorum auctoritatem, non in judicanda, & finienda causa fidei, sed in quaerenda, & investiganda veritate sitam esse, sunt Theologi non omnino pessimi qui velint: omnem quippè judicii vim ad unum Ecclesiae Principem, eundemque Christi Vicarium revocantes. Sed Scripturae Sacrae testimonio apertissimo, Pontificum, & Conciliorum gestis convincitur Episcopos in Conciliis non consiliarios sed iudices, non consultores sed censores esse; & quidem auctoritate judicandi propria, à Spiritu Sancto emanata, qui ipsos posuit regere Ecclesiam Dei: nec propter hoc Sum. Pontifex tenebitur majoris partis Episcoporum sententiam amplecti: sed sive pauci, sive plures ad errorem deflexerint, munus est Apostolici Antistitis eos ad fidem veram revocare.

VI. Non quia Concilium Summi Pontificis auctoritate firmatum Spiritu Sancto regatur fidei causis iudicandis, ejusque sententia ipsissima Spiritus Sancti sententia sit: Patrum Concilii definitiones ad Sacram Scripturam pertinebunt. Aliter Auctores Sacros, atque canonicos, aliter Conciliorum Patres habendos esse nemo est qui nesciat: illi ex proxima Dei vel revelatione, vel inspiratione scribunt Catholica dogmata, eisque Spi-
ri-

XXIX.

ritus Sanctus assistebat nihil cogitantibus, quomodo, aut quid loquerentur: his assistit, non dormientibus, & oscitantibus, sed humana via, & ratione quaerentibus rei, de qua disseritur, veritatem: illis Spiritus Dei aderat in singulis, etiam in minimis: istis Spiritus veritatis non est praesens in omnibus, sed in rebus tantum ad salutem necessariis: demum; illi ubique vera dicebant, isti possunt in parvis errare.

VII. De reliquis Synodorum generibus, haec sus-tiendenda cum Auctore nostro proponimus: Concilium Pro-vinciale á Rom. Pont. non confirmatum, errare potest in fide; non verò, si Sum. Pont. auctoritate roboretur. Ita Ecclesia Priscillianistas in Concilio Toletano I, Helvidianos in Concilio Telensi, Pelagianos in Mile-vitano, & Carthaginensi damnatos, ut haereticos semper explossit, ac si in Conciliis Generalibus fuissent anathemate percussi. Quod de Provincialibus Conciliis diximus, de Episcopalibus venit intelligendum. Si á Romano Pont. confirmentur, certum argumentum ve-ritatis exhibent: secus, si secus.

VIII. Canonem 36 Concilii Eliberitani omnium His-paniae Conciliorum antiquissimi, & celeberrimi, Canus acer nimis, & acerbus censor, gravissimi erroris macula contaminatum putat: Patresque illos Sanctissimos, im-prudentes, & impios appellat; quia Iconomachis sibi visum fuit decreto suo favorem praestitisse, & cultum Sanctarum Imaginum proscripsisse. Contrarium nobis vi-detur cum Cardinale Aguirrio, & Natali Alexandro. Quam igitur dissentiendi libertatem Canus nos docuit aucupantes, Canonis Eliberitani doctrinam, atque reli-

H

gio-

giosorum Episcoporum cum pietate conjunctam Religionem ab objecta calumnia vindicabimus.

IX. De rebus ad Schisma XV. Ecclesiae Seculi pertinentibus, multa erant nobis dicenda: sed nolumus multi videri lectoribus; & ratio postulat, ut hujus Loci auctoritatem finiamus. Cum Christus Ecclesiae suae in necessariis non desit, & ipsius, & necessitati, & securitati semper provideat; potuit haec tempore, & illius Schismatis occasione, jure Aecumenicum, & Generale Concilium indicare. Sed an Pisanum, & Constantiense, tamquam legitima, & Aecumenica venerari cogamur; an Schismatis, & temeritatis nota, talem eis legitimam auctoritatem negantibus possit impingi; corrupta fuerint, vel non, decreta Sess. 4., & 5. Concilii Constantiensis; quid roboris habeant ad Rom. Pont. infirmam auctoritatem; quid demum ponderis, quae a Patribus Basiliensibus gesta fuere ante, & post translationem Concilii factam Ferrariam primum, deinde Florentiam ab Eugenio IV, res sunt gravissimae, aleae, ac periculi plenae, ingentes difficultates, quae Theologorum ingenium, & animos summopere exagitarunt, & exagitant hucusque. Quicumque mentem nostram, operam, diligentiam in his extricandis, atque solvendis dignoscere velit, tentare poterit, & an prudenter, ac verè ab ipsis nos expediamus, postea discernere, & judicare.

DE AUCTORITATE
Romanae Ecclesiae.

I. ERUNT fortasse quidam, quibus aptior ordo videretur, si priorem, quo Conciliorum auctoritas continetur, hic Locus antecederet: nam Apostolicae Romanae Ecclesiae auctoritate sublata, Concilia quaecumque, non solum vacillare, sed cadere necesse est: & Sedes Apostolica per se etiam sine Conciliis suam habet auctoritatem. Sed nos humani ingenii habita ratione, naturae ordinem negligimus, &, ut Aristoteles admonuit, à notioribus ad ea, quae minus sunt nota proficiscimur. Praeterquamquod Concilia universalem Ecclesiam repraesentant, & ab Ecclesia Catholica, Concilia Catholica sejungere, non erat satis ex ordine. Merito igitur Ecclesiae facimus Concilia haerere.

II. Non infinitas persequemur de Rom. Pont. auctoritate quaestiones, quas Theologi praesertim juniores tractavere: sed de dogmatum auctoritate loquemur tantum Lutteranos adversus, quorum in Ecclesiam Romanam contentio pertinax odiumque aeternum est, & implacabile. Scholae more tres propositiones habemus ponere, in quibus totius difficultatis vertitur cardo. Prima: Sanctus Petrus Apostolus fuit à D. N. J. C. institutus Rector, & Pastor Ecclesiae universalis. Secunda: Petrus cum Ecclesiam docebat, aut oves in fide firmabat, errare non potuit. Tertia: Defuncto Petro est, qui Divino jure illi succedat in eadem auctoritate, & potestate.

Quae

XXXII.

Quae omnia definita videntur in Concilio Constantiensi Sess. 15. ubi septimus error damnatus est hujusmodi: *Petrus non fuit, nec est caput Sanctae Ecclesiae Catholicae: & 27; non oportet esse unum caput in spiritualibus regens Ecclesiam.*

III. Romanum Pontificem illum esse, qui Petro, & in fidei firmitate, & in componendis Religionis controversiis Divino jure succedat, Sacrarum litterarum testimonia confirmant, Pontificum decreta finiunt, Veterum Sanctorum concinit chorus, Conciliorum Patres affirmant, Apostolica Traditio probat, perpetuus observat Ecclesiae usus, quae in fidei, Religionisque quaestionibus, ac caeteris gravissimis controversiis, non ad Antiochenum, Alexandrinum, Constantinopolitanum, Ephesinum, Parisiensem, Toletanum, aut Bracharensem Episcopos, sed ad Romanum omni semper aetate adivit. Cum ergo de aliarum Ecclesiarum Episcopis nulla sit quaestio; si aliquem post Petrum ad Ecclesiam instituendam, & gubernandam reliquit Christus, aut nullus est, aut hic est, cui Dominus in Petro dixit: *Super hanc petram :: Ego rogavi pro te, ut non deficiat fides tua :: caet.*

IV. Petri privilegium fuit, ut nec fides ejus interior, & personalis deficeret: sed cum Romanus Episcopus non sit haeres, aut privilegiorum, aut culparum Petri propriarum, sed succedat in his tantum, quae ad Ecclesiae spectant communes necessitates; & ejus fides interior, & personalis non sit Ecclesiae necessaria, nec illius occultus, & privatus mentis error Ecclesiae Christi nocere possit; non est negandum, quin Sum. Pontifex haereticus esse possit; cujus rei exemplum, unum, & item al-

te-

XXXIII.

terum forsitan proferetur ; at quod in fidei iudicio publico , dum ea decernit , quae fidelibus credenda sunt , non deficiat , sed Divina manu teneatur , id Ecclesiae opus est ; idque Romanis Episcopis etiam imbecillis , & aliàs privatim errantibus non negatur , ne videlicet per publicae potestatis errorem Ecclesiam faciant in communi veritatis ignoratione versari.

V. Romanam Sedem à Rom. Pont. discernentes , illam in fide non posse errare , istum posse , Theologi nonnulli existimarunt , & ita se dirempturos controversiam de ejus infallibilitate putavere , si Apostolicam Sedem ab errore , non Praesulem Apostolicum vindicarent. Non recipit istam opinionem , nec modum loquendi ratio , aspernatur , repellit. Si enim de errore in fidei iudicio publico , atque decreto loquimur , ut verè loquimur , nullum discrimen inter Apostolicam Cathedram , & Apostolicae Cathedrae insidentem invenimus ; nam , cum ad Ecclesiam Romanam accedimus oracula fidei postulaturi , non ipsius , sed Pont. Max. iudicium quaerimus , ejusque sententiam expectamus , qui Petro succedit , & ut Vicarius J. C. habet potestatem ligandi , solvendi , pascendi , & de causis fidei iudicandi.

VI. Romani Pont. in religiosis Ordinibus approbandis indeficientiam à Melchiore Cano negatam volunt multi , ejusque ea de re iudicium summae temeritatis arguunt , atque audaciae. Sed si Cani nostri mentem quis intimius explorare velit , nihil ab eo traditum inveniet , quam quod Theologorum vulgus agnoscit. Verba ipsius lib. V. cap. V. adeo clara sunt , ut caecus omnino sit ,

I

qui

XXXIV.

qui non videat ipsum non Religionum substantiam insectari, sed consecraria accidentia, ex multitudine privilegiorum extortorum consecuta, quibus demum evenire solet, ut noxiae tandem, & inutiles habeantur. Nihil ergo á Cano dictum existimamus, quam quod Theologi de more docent, dum dixit: *Ordines vel probare, vel refellere, quoniam non è scientia id solúm, sed etiam é prudentia pendet, non ad ea pertinet, in quibus Summus Pont. errare nequit.*

DE AUCTORITATE

Sanctorum Ecclesiae Patrum.

I. **O**MNES haeretici Sanctorum auctoritatem de gradu deicere moliuntur, sed omnium infensissimus Lutterus, Patrum auctoritate, dicit, neminem esse cogendum, quod in omnium scriptis multi reperiantur errores, saepe sibi ipsis pugnent, saepe invicem dissentiant, & Sacras torqueant Scripturas. Hanc eandem sententiam tenuere Wiclefus, Petrus Abailardus, auctore D. Bernardo. Ut igitur Ecclesiae Doctorum auctoritatem gravissimam certò exploratam faciamus, hae ponderatione dignissima sub ipso tractationis limine veniunt constituenda: vel enim de proprio unius, aut alterius placito instituitur disputatio; vel de communi plurium consensu, á quo tamen unus, aut alter desciverit eorum; vel de omnium unanimi concordique sententia. Rursus: Sanctorum testimonia referri possunt, vel ad Philosophiae theoremata confirmanda, vel ad assertiones fidei, aut Theologiae comprobandas. Demum:

in.

XXXV.

inter Sanctos auctores duo sunt disputationum genera; alterum earum, quae verè ad fidem spectant, doctrinamque Catholicam; alterum earum, quae citra pietatis jacturam ignorari possunt, non ab imperitis modo, sed à doctis etiam, quod nec fidei dogmata sunt, nec ab illis derivantur.

II. Quoniam Sancti auctores non erant adeo solliciti in Philosophiae dogmatibus perscrutandis, quin Philosophiae libros, ut totos sese Divinae Sapientiae dederent, aut valere sinebant, aut etiam à limine salutabant, ut Gregorio contigit Nazianzeno, atque Basilio, & Hieronymus de se ipso testatur; eorum auctoritas, sive paucorum, sive plurium, cum ad eas facultates affertur, quae naturali lumine continentur, certa argumenta Theologis non suppeditat, sed tantum pollet, quantum ratio naturae consentanea persuasserit.

III. Plurimi ex SS. Ecclesiae PP. asseruisse novimus, mundi hujus partes omnes non eodem simul die, sed multis potius fuisse editas, ornatas, absolutas. At communis hic SS. consensus, nullum argumentum certum Theologis subministrat; quin unius Augustini opinio caeteris omnibus adversa, probabilis semper in Ecclesia est habita. Non igitur ex communi Sanctorum sententia firmum argumentum promitur, cum de his quaestionibus disserunt, quas ad fidei doctrinam minimè pertinere diximus.

IV. Unius, aut duorum Sanctorum auctoritas, etiam in iis, quae ad Sacras litteras, & fidei doctrinam pertinent, probabile quidem argumentum subministrare potest, firmum, & certum non potest. Ita despiciere illorum

rum

XXXVI.

rum auctoritatem, ac pro nihilo habere, summæ impudentiæ erit; suscipere, & habere pro certo erit imprudentiæ. Solis enim in Sacris, ac canonicis Scripturis hanc foelicitatem non errandi, Deus in esse voluit: caeteroqui nemo quantumvis eruditus, & Sanctus non interdum hallucinatur, non alicubi caecùtit, non quandoque labitur: illi, ut superni, coelestes, Divini, perpetuam, stabilemque sententiam servant: isti inferiores, & humani deficiunt interdum, ac monstrum quandoque pariunt praeter convenientem ordinem, institutumque naturae.

V. Plurium Sanctorum auctoritas, firma argumenta Theologis praestare non valet, reliquis, licet paucioribus, reclamantibus; si istorum paucorum opinatio post illorum tempora non fuerit ab Ecclesia rejecta: bene tamen, si unius, aut paucorum sententiam Ecclesia penitus explossit: ut illorum, qui putarunt Angelos esse corporeos; ab haereticis venientes esse iterum baptizandos, quam post aliquorum Patrum tempora Ecclesia semper exhorruit.

VI. Magna ex parte Christi, & Apostolorum Traditiones repellerentur, Sanctorum omnium concordis, constantique sententia repulsa; cum non aliunde apertius, quam ex SS. Veterum testimoniis plerasque Apostolicas Traditiones agnoscat Ecclesia. Haec enim duo ita sunt connexa, atque conjuncta, ut divelli, & dissociari non possint: Sanctorum doctrina Patrum, & Ecclesiae Traditio. Quisquis ergo Sanctos omnes in fidei dogmate errare posse adseruerit, & eorum auctoritatem concordem tentarit labefactare, Traditionum quoque fidem concutiat necesse est, atque neget.

De

DE AUCTORITATE

*Doctorum Scholasticorum, Jurisque**Pontificii Prudentium.*

I. **L**OCUM ingredimur tractaturi, quem haeretici non modo extenuant, verum etiam explodunt, & exhibant: ac Lutterus impietatis Germanicae Signifer, Wiclefi in hoc, ut in aliis discipulus, postquam Theologiam Scholasticam asseruit, nihil aliud esse, quam ignorantiam veritatis, inanemque fallaciam, quam ad Colosenses cap. 2. Apostolus praecavet; in lib. de abroganda Missa privata, Academias, dicit, esse Anti-Christi lupanaria. Breviter: Lutterani omnes ad unum, Scholae auctoritatem, & mirificè contemnunt, & inimicè insectantur. Atque hinc tamquam ex primo fonte reliquae illorum haereses derivatae sunt; nam Scholae auctoribus contemptis, Scholae quoque judicia contempserunt: his neglectis mox erat necesse, Hieronymus, Augustinus, Gregorius, Ambrosius, Thomas negligerentur: antiquis Sanctis posthabitis, despectui habita sunt Concilia, Libri Canonici, & Ecclesia.

II. Sed dum adversus haereticos Scholasticae Theologiae auctoritatem tuemur, non commendamus Theologos illos adscriptitios, qui universas quaestiones Theologicas frivolis argumentis absolverunt, & vanis, invalidisque ratiunculis magnum pondus rebus gravissimis detrahentes, ediderunt commentaria vix digna lucubratione anicularum: neque illos alios, quasi ad discor-

K

diam

XXXVIII.

diam natos , qui , tunc optimè disseruisse se putant, cum contra Doctores dixerint , & quorum tota de re Theologica disputatio partium studium est , contentio, atque dissidium. 2 Quem ergo verum Scholasticum Theologum intelligimus ? aut hoc verbum in quò homine ponimus ? Opinamur , in eo , qui his vitiis declinatis , quae non Scholae , sed hominum vitia sunt , de Deo , rebusque Divinis graviter , modeste , apte , prudenter , docte è litteris , institutisque Sacris ratiocinatur.

III. Theologorum Scholasticorum etiam multorum testimonium , si alii contra pugnant viri docti , non plus valet ad faciendam fidem , quam vel ratio ipsorum , vel gravior etiam auctoritas comprobarit ; igitur in Scholastica disputatione , plurium auctoritas obruere Theologum non debet , sed si paucos viros modò graves secum habeat , poterit sanè adversus plurimos stare ; non enim haec numero judicantur , sed pondere ; nec licet , eos , qui nobis sunt adversi , temerè , ac leviter condemnare , atque viros Catholicos notis gravioribus inurere ; non enim si quid , aut Scoticis , aut Thomisticis pronunciatis contrarium est , error illicò est.

IV. Ex Auctorum omnium Scholasticorum communi sententia in re quidem gravi , usque adeo probabilia sumuntur argumenta , ut illis refragari temerarium sit. Impudenter igitur , ac temerè Scholae communis consensus rejicietur ; cum verum esse non possit , quod Scholasticorum Theologorum choro idem concinenti fuerit contrarium. Si verò de fide , aut moribus , omnium Scholae Theologorum concors sententia fuerit , illi contradicere , non solum temerarium , sed haeresi
pro-

XXXIX.

proximum erit : nam haereseos crimen , ut quod sit ipsum per se atrocissimum , impingere apertè , & simpliciter non audemus : absurdum est enim , ut crimen gravissimum , nisi rebus quoque gravissimis impingatur.

V. Sunt quidam usque adeo in Canonica facultate doctis infensi , ut illorum auctoritatem ab usu prorsus Theologiae remotam esse arbitrentur. Falluntur tamen oppido. Si enim à Theologis animarum cura non est aliena ; sed potius animas regere , eorum quasi munus peculiare est , proculdubio canonici Juris scientia est illis necessaria. Theologus igitur , qui vel Episcopus , vel Parrochus futurus est , vel Episcoporum adjutor , & comminister in praedicationis officio , in audiendis confessionibus , & poenitentis injungendis , ac caeteris ejusmodi , quae ad salutem animae pertinent , nisi canones Ecclesiae ante didicerit , quibus fideles debeant in Christiana religione , & Ecclesiasticis caeremoniis institui , non habebit profecto ad rem hanc publicam gerendam , Theologiae officinam satis instructam.

VI. Volumina Pontificii Juris circa varia rerum genera versantur. Primum , Catholicam fidem & profitentur , & explicant , ut in Tit. de Sum. Trinit. Deinde de moribus definiunt , & Religione Christiana , quantum ex Evangelica lege , aut ex naturae ratione definire licet , ut in Tit. de usura , de jurejur. , de divort. de Simonia. Praeterea disserunt de moribus Ecclesiasticis , deque Religionis caeremoniis , & officiis Ministrorum Ecclesiae , quatenus haec omnia disponuntur legibus positivis , ut in Tit. de celeb. Missae , de Cler. pereg. , conjug. , & breviter in lib. 1. Decret. de officiis judic. ,
&

& in 2. de ordine judiciario. Postremo autem, jura Pontificia praescribunt poenas his, qui leges, vel Evangelicas, vel naturales, vel etiam Ecclesiasticas praeruperint, ut in Tit. de excomu., de rpto., de apostat., de haeticis licet cernere.

VII. In his ergo, quae ad fidem pertinent, Jurisconsultorum auctoritate Theologus non eget: Quin potius eorum Titulorum expositionem, qui de fide decernunt, Legisperitus à Theologo mutuari debet: & in his etiam, quae ad mores pertinent, quatenus vel lex Evangelica, vel Philosophiae ratio de hujusmodi praescribit: Jureconsultorum auctoritas parum, aut certè nihil Theologo conferre potest: Sed ubi de moribus Ecclesiae, & Religionis institutis per leges Pontificias decernitur, & ubi poenae juris praefiniuntur, Jurisperitorum omnium communis consensus, concorsque sententia Theologo magnam fidem facere debet, si quando incidat circa res hujusmodi disputatio: eritque profecto temerarium juris Pontificii prudentibus idem assentibus non credere.

DE AUCTORITATE *Rationis Naturalis.*

I. **S**ICUT toto ostio aberrant, qui omnem in re Theologica partem naturae rationibus attribuunt, ita delirant prorsus, qui ab argumentis naturae haud aliter abhorrent, ac si essent Theologiae adversa, & inimica. Uterque error turpissimus, uterque animo longe amandandus: detracta enim à Theologia auctoritate, omnem vim, & gravitatem amittet, ac ne
Theo-

XLI.

Theologia erit ; ratione sublata , non erit sermo , ratioque de Deo , nec , ut veteribus Theologis placuit , rerum Divinarum scientia.

II. Pellatur igitur è medio illud opinantium genus , velut improbabile , & impium , qui aptiora Theologica argumenta esse opinantur , quae ex ratione , quam ea , quae ex auctoritate ducuntur ; qui de re Theologica , aut scribere , aut disputare volunt , Sacris libris , Apostolorum Traditionibus , Conciliorum dogmatibus , Juris Pontificii decretis , Sanctorum veterum doctrinis rejectis , aut ignoratis ; & ut amentes censeantur , qui naturae , rationis , Philosophiae opem contemnunt in Theologica disputatione , quae non semel circa plura versatur , quae sine Philosophiae , Arithmeticae , Geometriae , Geographiae , Astronomiaeque subsidiis explicari non queunt.

III. Clementis Alexand. , Origenis , Theodreti , Justiniani , Damasceni , Epiphani , Augustini , Hieronymi testimoniis , Philosophiam Theologo necessariam esse confirmabimus : atque clarissimos viros , non solum ad ea suadenda , quae rationi naturae consentiunt , sed etiam ad ea , quae lumen naturae superant , humanis rationibus esse usos. Sed quoniam proclive haereticis est veterum Patrum auctoritatem contemnere , ostendemus etiam ipsorum Apostolorum doctrina , & exemplis rationes naturales in Theologiam invectas ; his adductos externos ad fidem , confirmatos fratres , invitatos dociles , repulsos repugnantes.

IV. Sed in Philosophiae usu , Theologis necessario duo illa extrema quorundam vitia vitanda sunt , quae

L

Ci-

LXII.

Cicero commemoravit. Unum, ne incognita pro cognitis, incertaque pro certis habeantur. Qua in re etiam in Theologia peccarunt multi, qui suae particularis Scholae opiniones, vel indiscusas amplectuntur, proque his non aliter pugnant, ac pro aris, & focis. Alterum est, quod quidam nimis magnum studium, multamque operam in res obscuras, atque difficiles conferunt, eademque non necessarias. Quo in genere multos etiam è nostris peccasse videmus, ut eas quaestiones importunas, atque vanissimas persequerentur, quae juvenum ingenia obruerent, non juvarent. Haec duo vitia declinare debemus, si perfecti Theologi, plenèque sapientes esse volumus; idque assequemur, si Hieronymi monitum fuerit in deliciis Pamachium hortantis: ut si adamarit captivam mulierem, id est, sapientiam secularem, decalvet eam, & illecebras crinium, atque ornamenta verborum cum emortuis unguibus amputet: multos enim tunc foetus captiva dabit, & de Moabitide efficietur Israelitis.

V. Superest ut stabiliamus, an hic locus à ratione naturali ductus, in Theologia firmus, an infirmus sit: ubi nihil immorandum est, cum naturae argumentationes constet unas certas, alteras incertas esse. At certae quidem sunt quas Dialectici demonstrationes vocant: incertae vero, quae licet probabiles sint, nullam habent suadendi necessitatem. Ergo rationes naturae, quae in usum Theologiae veniunt, interdum firmae, non nunquam infirmae sunt. Nam qui omnium rerum infinitam volunt esse quaestionem, & nullo loco veritatem firmam, constantemque persistere, ii, & in naturam ipam, & in Deum impii sunt. De-

DE AUCTORITATE

*Philosophorum, Jurisque Caesarei**Consultorum.*

I. **F**UISSE olim in Ecclesia nonnullos, qui Philosophorum auctoritatem à Schola Christiana rejecerint, Clemens Alexandrinus perhibet, gravis in primis auctor. Vetustum errorem jam diù sepultum sine ullo argumento Lutterus suscitare conatus est, damnareque subinde cum Scholasticos caeteros, tum magis Divum Thomam, quasi Auctor fuerit regnantis Aristotelis, quem pia doctrinae vastatorem, contra Latomum scribens, appellitare non dubitavit. Proh hominis impudentissimi audaciam! Domitiani exemplo non urbe solùm, sed orbe totos pellendos Philosophos damnantis.

II. Verùm quamvis eos è Theologorum Lycæis pellendos arbitramur, qui falsa sensere, de quibus appositè Sanctus August. in epist. ad Dioscorum agebat. *Quid enim nobis est propter defensionem Christianae Religionis quaerere quid senserint Anaximenes, Democritus, Epicurus, Parmenides, & Melissus, aliique similes hujus farinae Philosophi, quorum doctrina erroribus plena fuit?* Non propterea caeteros, qui naturae vim, effecta, morum, ac vitae normam via, & ratione investigarunt, magna ex parte consecuti sunt, exulare à Schola nostra jubebimus; imò paucos hos Theologis esse utiles totis viribus contendimus.

Quod

LXIV.

III. Quod in aliis artibus valet, ut Auctores probati, tantum apud eos, qui eam artem sequuntur, auctoritatis habeant, ut inde non nisi temerè discedi soleat, sed in Philosophia, ac multo etiam magis valere debet, ne in rerum naturalium cognitione vario discipuli versentur errore, nec habeant unquam quos sequantur. Atque si in omni disciplina, & arte oportet addiscentem credere, ut Aristoteles prudenter admonuit, in Philosophia certè perdiscenda, scientiae hujus professoribus in eandem sententiam concurrentibus fidem habeamus oportet.

IV. Sed nulli Philosophorum ita sese Theologus adjudicare debet, ut ab eo ne latum quidem unguem putet discedendum. Non enim aequum est, ut apud Christi discipulos, tantum Ethnici unius auctoritas possit, ut etiam sine ratione vincat. Refert certè in quacumque arte plurimum, unum in illa excellentem Auctorem seligere, quem sequamur; nullus tamen, quamlibet eruditus, sentiendi, aut dissentendi Auctor debet esse; quia nemo fuit omnium, qui non, ut homo, interdum hallucinaretur.

V. Enim vero quis primas inter Philosophos habeat, quisve proinde ille sit, cui praecipuam dare operam exposcat utilitas, variae fuere, atque sunt doctissimorum hominum, discrepantesque sententiae. Sic ferè res habent, ut illud doctrinae genus quisque maximè probet, cui à teneris annis fuit assuetus. Olim Divo August. Plato summus fuit; postea S. Thomae summus fuit Aristoteles: sed hodie nec Aristoteles, neque Plato locum in Schola habere videntur: ita eam Philosophi recentiores occuparunt.

Ad-

XLV.

VI. Adhuc nobis non displicet Aristoteles, sed cautè perlegendum esse censemus. Saepè enim atque plura vafè, verbisque de industria ad imponendum compositis obscurè videtur pronunciasse; in pluribus etiam locis contra Scripturarum fidem errasse Auctor noster contendit. Sed hic adversus Aristotelem non instituimus accusationem, virum doctissimum, deque humanis literis omnibus benemeritum. Sed cum plerique ab illo non aliter, atque ab oraculo pendere videantur, minuenda est haec opinio; ne ab istius Philosophi placitis dissentire piaculi loco sit.

VII. Quoniam ea, quae natura sunt copulata ab invicem sejungere, & tractatione quidem, & eloquio, si methodo procedimus, vetatur, difficile non erit iudicatu, ecurr post Philosophorum auctoritatem, de Juristarum in praesentia edisseramus. Est enim sine dubio Juris, Legumque peritia, recta morum, & vitae disciplina: Philosophia, vitae lex, ac ratio; atque legum civilium periti, Philosophi vocitantur.

VIII. Jus itaque civile, quod & Caesareum proprio nomine dicitur, in rerum humanarum, earumque temporalium administratione versatur. Quod quidem recta finitione explicare poterimus leges, sanctionesque, Imperatorum, Principumve auctoritate institutas ad rectam rerum publicarum moderationem, & ad temporariam pacem, salutem, vitam civium conservandam. Aliud expresso Principis consensu, Senatusve consulto est constitutum, quod scriptum jus dicitur aliud tacita utentium consensione, diuturnisque moribus introductum, quod non scriptum, sed consuetu-

M

di-

XLVI.

dinarium appellatur. Rursum commune aliud , aliud peculiare , seu municipale vocatur.

IX. Juris humani facultatem in multis Theologo commodam esse posse , illud evincit , quod in disputationem de Justitia , & Jure incidat aliquando necesse est ; quo in casu ineptus sanè erit , si ea , quae graviter à Viris clarissimis de jure dicta sunt , negligere voluerit. In pactis verò , stipulationibus , caeterisque contractibus ; in rerum dominio , praescriptione , testamentis , donationibus , testibus , iudicibus , aliisque sexcentis hujus generis , quoties Theologo opus est album à nigro , aequumque ab iniquo discernere ? Saepe nimirum , si ejus munus animarum est cavere periculis , earumque saluti consulere. Quare nihil est mirandum , si qui & multorum confessiones audire debet , & de injustitia pluribus respondere , ab eo legum qualem qualem cognitionem requiramus.

X. Justum , injustumque internoscere Philosophorum , Theologorum , Divique Thomae libris praesertim , Theologiae professorem adjutum posse non negamus ; at id solùm faciet in genere , in specie autem sine juris humani peritia non faciet ; cum casus occurrant innumeri , quos explicabimus si oportuerit , qui sine subsidio legum definiri non queant. Quinquaginta itaque Pandectarum libros à Theologo esse venerandos , quos sanctum volumen , & justitiae templum Justinianus appellavit , nemo aequi , rectique amator inficiabitur ; nec nos reprehendet , qui istam juris scientiam Theologiae adjunximus , tamquam ancillulam , ac pedissequam.

Quam

XLVII.

XI. Quamquam argumentum, quod à Jure Civili ducitur, nec certum fortassè, nec exploratum sit; probabilissimum est tamen; non enim sine Divinò nutu leges Romanis esse datas credendum est, ut Augustinus aiebat; ac Demosthenes leges inventum, munusque Deorum esse putat. Non ergo Theologus, si ex illis argumentum sumat, abhorrebit à professionis suae instituto, & si non certo, probabilissimè tamen argumentabitur.

DE AUCTORITATE

Historiae Humanae.

I. **R**UDES omninò Theologos illos esse, in quorum lucubrationibus Historia muta est, vix omnes docti consentiunt. Multa enim nobis è thesauris suis Historia suppeditat, quibus si careamus, & in Theologia, & in quacumque alia fermè facultate, inopes saepenumero, & indocti reperiemur. Cum vero pateat, quandoque in re quondam gesta Theologicae disputationis cardinem verti, & quis est hic, qui neget, interdum etiam in Scholastica disputatione opus esse ex annalium monumentis testes excitare clarissimos veritatis?

II. Ethnicorum Historias ad intelligentiam Scripturae Sacrae plurimum conferre tradit Augustinus lib. de Doct. Christ. 2. cap. 28., ostenditque, ex earum ignorantia quosdam circa Scripturas errasse; videlicet, Erasmusque tenebras super universam terram factas
tem-

XLVIII.

tempore mortis Christi plane scribit Evangelista, eas ipse super Judaeam tantum fusas intelligit. Nisi enim Historias humanas ignoraret Erasmus, tenebras profecto illas aliter, ac verè quidem interpretaretur.

III. Ecclesiasticam Historiam maximi quidem à Theologo faciendam esse, vel illi abunde magno argumento sunt, qui ejus ignoratione sunt in varios errores lapsi. Hujus generis quidam exemplum ponunt, quod Trajanum Imp. S. Gregorii precibus à gehenna liberatum, gravissimis Theologis olim persuassum est. Persuassum est autem Divi Joannis Damasceni auctoritate. Sed hujus Historiae, inquiunt, argumento nullus duceretur, si ex temporum ratione intelligeret, Joannem Damascenum hujus rei auctorem esse non posse, ut qui plus uno seculo Gregorium antecesserit. Sed hoc exemplum ineptum est; cum Joannes ille Damascenus sub Constantino, & Leone floruerit, Divo Gregorio jam defuncto. Sint ergo fabulae, non repugnamus, quae de Gregorio, & Trajano referuntur; at non ob illam causam fabulae sunt, quia prior Gregorio Damascenus fuerit.

IV. Sancto Thomae olim juveni hanc Trajani ab inferis liberationem precibus S. Gregorii persuassam fuisse, dixit Canus. Sed immerito. Nam Sanctus Doctor in supp. quaest. 71. art. 5. ad 5. supposita Historia, respondet objectioni, quae poterant probabilius responderi; qua scilicet ratione dici posse, Trajanum ab inferis fuisse revocatum, salva fide de poenarum inferni aeternitate. Non ergo quia usurpat Historiam, illam probat. Neque enim consuevit Sanctus Thomas facta
his-

XLIX.

historica expendere praeter suum institutum, quo solùm Theologiam Scholasticam tractabat. Unde cum argumentis respondet facto historico innixis, ejus responsiones ferè hypotheticae sunt, non absolutae.

V. Ferre non possumus, quod hujus seculi Aristarchi accusationes passim Sanctissimo Doctori intentent ex Historiae parùm adcurata cognitione, quam in illius scriptis se deprehendere credunt, desumptas. Ut igitur & levitatis suae isti admoneantur, & sui erroris Thomistarum nonnulli, qui rerum gestarum memorias, tamquam oracula accipiunt, si semel eas in libris S. Doctoris inveniant, hanc regulam, inter alias, principem damus. Notitiae historicae, quae in libris S. Thomae reperiuntur, non plus habent virium ad faciendam fidem, quam haberent ex Auctore, quem producit: vel si nullum producit, à quo primum profluxit notitia.

VI. Priusquam de Historiae auctoritate nostram dicamus sententiam, illud principio ponendum est: Necessarium esse homines hominibus credere, nisi vita more pecudum degenda sit; atque non solùm amicitiam, ut Augustinus ajebat, verùm omnem omnino societatem interire, nisi amicus amico, maritus uxori, parentibus filii, socii sociis, cives civibus habeant fidem. Necessitudo, & pietas, duo generis humani sanctissima vincula violantur, atque solvuntur, nihilque prorsus in hominum consociatione incolumè permanet, si nihil credere statuerimus. Qui ergo fidem humanam ex hominum animis evellere conantur, ii, non solùm stulti sunt, sed gigantum more cum Diis bellant, hoc est, cum natura pugnant.

N

Prae-

VII. Praeter Auctores Sacros, historicorum nullus idoneus est ad faciendam certam in Theologia fidem: Probabile tamen argumentum Theologis suppeditant historici graves, ac fidedigni, cum ad ea, quae sua sunt corroboranda, tum ad falsas adversariorum opiniones refellendas: si verò omnes probati, ac graves historici in eandem rem gestam conveniant, tunc ex horum auctoritate certum argumentum promitur, ut Theologiae dogmata firma etiam ratione constituentur.

VIII. Leges certas, atque inconcussas, quasi Historiae, indices, quibus historici cujusque fides, ac veritas comprobatur, & quæis veraces à fallacibus distinguantur, Auctor noster prescribit hoc in Lib. cap. 6.; in hoc certè laudandus, quod nemo ante ipsum adeo disertè illas docuerit; ex ipso postea multi, non tam imitando, quam propè excribendo ediderunt lectissima, quae ipsis magnam, Cano nostro immortalem gloriam peperere. Easdem nos in praesentiarum amplectimur, ad quas omnium Chronicorum libros expendere, & examinare haud secùs, atque Lydium lapidem debemus.

IX. Prima est: Historici probitas, integritasque, fidem narrationibus suis maximam praestat: quae regula locum habet, quum, quae narrant historici, ea vel ipsi se vidisse testantur, vel ab his, qui viderunt, accepisse: qualia sunt pleraque in operibus Ambrosii, Cypriani, Hieronymi, Augustini, & Gregorii; breviter, in omnibus Doctorum Ecclesiae probatissimorum scriptis in quibus mendacium suspicari, quod ad memoriam sempiternam transferre illi scribendo voluerint, piaculum est: qua in re Erasmus Reterodamus, aliique
sae-

LI.

saepe , ac licenter errarunt. Quid enim liberius , licentius , immodestius dici potuit , quam Hieronymum asserentem Mathaei Evangelium Hebraicum describendi sibi copiam fuisse , in eo virum gravissimum , sanctissimumque mentiri ? Jure itaque piis hominibus nimia haec quorundam , liberiorque licentia displicuit ; jure etiam in crimen vocata est.

X. In profanis etiam Auctoribus , eorum integritati deferendum est plurimum. Quaedam enim Julius Caesar , quaedam Suetonius , quaedam Cornelius Tacitus , quaedam Plutarchus narrant , quae Auctores ipsi partim oculis acceperunt , partim acceperunt ab iis , qui ea praesentes aspexerant. In hisce Auctoribus , tametsi pietatem , absolutaque virtutis officia spectare non licet , licet tamen probitatem quandam , bonitatemque naturae. Quidam enim eorum (canus inquit) veritatis amore inducti , usque adeo à mendacio abhorruerunt , ut jam pudendum sit , Historicos gentium quosdam veraciores fuisse quam nostros ; atque vehementer dolendum , multo à Laertio severius vitas Philosophorum scriptas , quam à Christianis vitas Sanctorum , longeque incorruptius , & integrius Suetonium res Caesarum exposuisse , quam Catholici exposuerunt Martirum , Virginum , & Confessorum. Sed haec quae Canus de suo tempore dixit , facile revocaret , ac profecto aliter loqueretur , si *Acta Sanctorum* , ingens opus illud , dignum Divis , & Ecclesia , omnium eruditorum encomiis celebratum ipsi videre licuisset.

XI. Licet Scriptoris probitas , & integritas in scriptis suis ut plurimum eluceat , sed fama , & gravi , atque

LII.

que frequenti praeteritorum omnium testimonio cognoscatur. Sunt enim in profanis Auctoribus non pauci, quorum ingenuitas, & verecundia sic hominum sermone celebrata est, ut nemo illos umquam mendaces, & in fingendo impudentes existimaverit. Quales sunt Caesar, Valerius Maximus, Terentius, Varro, Livius, Cornelius Tacitus, Seneca, Flavius Vopiscus, Paulus Diaconus, Lucius Florus, Polyrius, Julius Capitolinus, Cornelius Nepos, Strabo, alique plures, Latini praesertim Auctores.

XII. Graecorum fides magna ex parte fracta, & debilitata est; nota est Graecorum facilitas in commentis suscipiendis, & communicandis. Hinc Graeca fides abiit in proverbium ad alicujus narrationis falsitatem indigitandam; quorum jactantia, & vanitas aucta est postquam certare cum Latinis de Imperio, de rebus gestis, de doctrina incoeperunt. Latinus siquidem fulgor, & gloria, Graeciae claritatem obscuravit, & adeo Graecorum praestrinxit oculos, ut vel Plutarchus, alioqui verax, in rebus Graecorum illustrandis, & caecutire, & fingere interdum videatur. At vero in nostris, hoc est, Ecclesiasticis Auctoribus facilior est ratio virtutis, & bonae fidei cognoscendae. Optimos enim quosque apud nos non solum humanus sermo, atque existimatio colit, verum etiam Ecclesiae decretum in concilio collocat coelestium. Hos itaque mendacii, impudentiaeque arguere, quemadmodum supra diximus, impietatis, non modo temeritatis argumentum est.

XIII. Lex secunda: Eos Historicos reliquis anteferramus oportet, qui ingenii severitati quamdam prudentiam

LIII.

tiam adjunxerunt , & ad eligendum , & ad judican-
dum : quae lex locum habet iis in rebus , quas neque
Scriptores ipsi sunt *intuiti* , neque à viris fidedignis ,
qui viderint , audierunt. In hanc legem peccarunt , qui
muliercularum more , quod nimis miseri voluerunt , hoc
facile credidere : nihilque omnino esse falsum , quod se-
mel typis fuerit excussum. Non enim sibi suadere po-
tuerunt , tantum facinus Reipublicae ministros commis-
suros , ut non solum divulgari mendacia sinerent , sed
suo etiam communirent privilegio. Miseranda sanè ho-
minum ignorantia , potius quam ludenda , qui usque
adeo boni fuere , ut omni narrationi statim crederent,
si modo esset litteris exarata.

XIV. Verùm inveniuntur alii non pari inscitia qui-
dem , sed imprudentia pene pari , qui veritatem rerum
non inde petunt , ubi ea residere sit solita , sed ex his
in quibus rarò est eam invenire , nempe ex dissipatis,
pervagatisque rumoribus. Quae res plerumque accidit
iis , qui sunt inconstanti , levique natura ; nam homines
graves , atque severi non solent inanem vulgi sermonem
aucupari. In legis hujus observatione peccarunt etiam
Auctor illius libri , (quisquis ille sit , nam incertum est
cujus sit) qui *Speculum exemplorum* inscribitur : & al-
terius Historiae Consarcinator , quae *Legenda aurea* no-
minatur , & quae Jacobo de Cumis , à patrio solo dicto
de Voragine , Ordinis nostri Archiepiscopo Genuensi
tribuitur. In priori enim opusculo , miraculorum monstra
saepius , quam vera miracula leguntur. *Legendam* verò
auream scripsit , non homo ferrei oris , plumbei cordis,
animi parùm severi , & prudentis , ut acerbius de illo

O

pro-

LIV.

pronunciavit Canus , sed vir summae simplicitatis , & eximiae probitatis , qui nulla adhibita diligentia in veteri historia examinanda , bona intentione insignes , & crassas fabulas consarcinavit totum Æsopum olentes.

XV. Negare non possumus Sanctos , & eruditos viros aliquando , in Divorum praesertim prodigiis describendis , sparsos rumores & excepisse , & scriptis etiam ad posteros retulisse. Quapropter Theologum admoneri operaepretium est , ne id statim illi persuassum sit , omnia , quae magni Auctores scripsere undique esse perfecta. Nam & labuntur aliquando , & oneri cedunt, vulgoque interdum etiam indulgent: nec semper intendunt animum , & non numquam fatigantur , adeo , ut Ciceroni Demosthenes dormire , Horatio verò Homerus quandoque ipse videatur. Summi enim sunt , homines tamen.

XVI. Hos inter gravissimos Scriptores Mag. Gregorium in *Dialogis* , atque V. Bedam in *Anglorum Historia* , Canus noster recenset ; id circo eum Caesar Card. Baronius in annotationibus ad Martirolog. ad diem 23 Decemb. durioribus excipit verbis , quasi nimis acrem in libros Gregorii censuram exercuisset. Baronium imitatur Philippus Labbè lib. de Scriptor. Ecclesiasticis : stylum multo acrius exercet Theophilus Rainaudus in virum celeberrimum pro suo more convicia congerens. Sed cum Serryus noster jam pro Cano in hujus operis prologo Apologiam instituerit , atque in ejus causa accurate elaboraverit , laboribus ipsius perfruemur , armisque ejus inimicos Cani ventilabimus.

XVII. Inter Historicos , Theologiae decreto non
pro-

L V.

probandos , Vincentium Bellovacensem , atque S. Antoninum Archipraesulem Florentinum adnumerat Canus: quorum primus indefessus studio , lectione multus , credulitate infinitus vulgi sermonem , & sparsos rumores libenter accepit. Secundus ex Speculo historico Bellovacensis , & aliis Chronicon collegit. Vincentium cum erudito Ignatio Hyacintho Gravesonio à censura Canonabimur vindicare : atque S. Archiepiscopum sanctitate , & doctrina insignem , Ordinis nostri decus , & ornamentum aliquo modo excusabimus.

XVIII. Tertia lex : Si cui historico auctoritatem Ecclesia tribuit , hic dubio procul dignus est , cui nos etiam tribuamus : contra verò , cui Ecclesia derogavit fidem , ei quoque nos fidem jure , ac meritò derogabimus. Rectissima haec quidem Catholico cuique videbitur , qui Ecclesiam judicem dum sequitur à recto veritatis tramite deviare non potest. Experimur enim haereticos sectae suae non dogmata solùm , ac praecepta , sed res etiam gestas accomodare , imò vero torquere , atque adeo fingere , ut sectam suam , & comprobasse , & ornasse videantur.

XIX. Sed auctoritatem Ecclesiae venerari non cogimur in omnibus , quae in publicis Ecclesiae precibus , & officio Divino reperiuntur ; quaedam enim ibi leguntur ambigua , quaedam etiam in Divorum historiis falsa. Nec post Pii V. sanctionem , Clementis VIII. correctionem tanta Breviariis accessit auctoritas , ut omnia certa sint , & indubia. Non id circo tamen Historiis Ecclesiae omnibus fides est abroganda , sed illud Gelasii ex Apostolo Paulo consilium complectendum : *Omnia probate , quod bonum est tenete.* In

XX. In maximo illi versantur errore , qui rerum gestarum memorias , tamquam Ecclesiae oracula accipiunt , si eas in Epistolis , & Decretis suis Pontifices Maximi aliquando usurpaverint. Non enim est idem Historiae approbatio , & usurpatio. Utitur quidem interdum Pontifex , si quidquam suadere cupit , receptis opinionibus , sententiis , rebusque vulgatis ; at non continuo quaecumque in hunc sensum attulerit , ea sedis Apostolicae probat iudicio.

XXI. Postremo , ut semel finiamus , satis non est ad Historiae veritatem , ut ea quae Auctor affirmat , vera à vulgo esse credantur , tum etiam cum falsa sunt. Quaedam enim vulgi opinationes enunciari , exprimique non possunt , nisi falsa adhibeantur verba : aliae his expressae , & enunciatæ sunt verbis , quae in vulgari aliquo sensu vera sunt. Prioris generis erat , cum vulgo Christus , aut Joannes , aut Hieremias dicebatur. Alterius , cum Joseph ejusdem Christi censebatur Pater. Posteriore sensu verae Historiae lex est vulgi opinionem exprimere. Prior vero sensus in prophana historia absurdus est ; in Sacra etiam impius ; sapientes enim cum vulgo loquuntur ferè , sed non sentiunt cum vulgo ; nec mendacii rei sunt , quoniam secundum aliquem verbi significatum , vera esse intelligunt , quae loquuntur.

De

De Locorum Theologicorum Usu.

I. **C**UM omnis disciplina quosdam habeat fontes, quos scientiae principia dicimus, quosdam deinde rivulos, quos quasi scientiae fines, conclusiones appellamus; necesse est Theologo usum Locorum paraturo scire ante omnia, quatenus facultatis suae causae, & principia sint, quae effecta causis illis, principiisque connexa. Principia vero non eodem gradu locata sunt omnia. Quaedam enim simpliciter prima sunt, quae vi sua generali caetera continent, ut: *Deus est: & est remunerator inquirentium se.* Alia sunt praecipua quidem, & immediata, sed contractiora tamen, quam illa communia, ut sunt Articuli fidei capitales, qui, ut Divus Thomas agebat, primò, & per se credendi fidelibus proponuntur.

II. Praeter haec duo principiorum genera, sunt alia non propter se potissimum petita, sed ut Divus Thomas sentit, eorum, quae sunt explicandorum gratia. Cujusmodi sunt (inquit) praeter Articulos fidei, omnia, quae de Sacris litteris, vel Apostolorum Traditionibus assumuntur, vel Dei natura explicanda, vel exponenda ipsius in homines benevolentia. Haec, tametsi non fidei sunt, nec Theologiae praecipua capita, accipit tamen ea Theologus non aliter, ac si forent principia per se nota, sine medio, & ratione, perinde ut articulos fidei. Quae vero, vel à Methaphysicis, vel à Physicis, vel à Mathematicis, vel à reliquis demum naturae disciplinis adsciscit perspicua per se, evi-

P den-

LVIII.

dentiaque principia , non ex sua innuit vi , & natura , sed foris inventa in proprium usum mutuatur.

III. Effecta Theologiae cum in dubium vocantur: *Quaestiones* sunt ; cum ratiocinatione colliguntur , *Conclusiones*. Eadem igitur res est *Quaestio* , & *Conclusio* ; sed cum per interrogationem in controversia ponitur , *Quaestio* est ; cum argumentatione colligitur , *Conclusio*. Quam ergo intelligimus Theologicam Quaestionem? Opinamur eam , quae planè ad Theologiam spectat. Non autem spectant vanae , ineptae noxiae , sed solidae , aptae , commodae conclusiones. Theologia enim , quae Dei Doctrina est , nullo modo inutilia colligit , quin super fundamentum ab Apostolis positum , aurum , argentum lapides pretiosos superaedificat.

IV. Quaestionum Theologicarum duo sunt genera: alterum *Cognitionis* , alterum *Actionis*. *Cognitionis* sunt , quarum finis est scientia ; ut si quaeratur. *Pater , & Filius sint ne unum principium Spiritus Sancti?* *Actionis* autem illae dicuntur , quibus opera nostra moderantur ; ut , *sitne Poenitentia ad salutem necessaria?* *Actionis* duo sunt genera : unum ad salutem necessarium ; exem. g. *de Baptismate suscipiendo praeceptumne Evangelii sit?* alterum earum rerum , quae utiles esse videntur ; ut cum quaeritur , num Eucharistiae Sacramentum ex attrito faciat contritum. Non enim Theologus semper de necessariis edisserit , sed quandoque etiam de iis , sine quibus salus constat , atque Religio. Rursus : quaestio Theologica , sive ad contemplationem , sive ad actionem attinens , alia supernaturalis , alia naturalis , alia media vocatur ; quarum notiones , atque exempla libenter dabimus. Quo-

LIX.

V. Quoniam viro Theologo interest plurimum gradum falsitatis propositionum cognoscere, congruum sane erit, ut de singulis falsarum propositionum gradibus in praesentia edisseramus. A Concilio accepimus Constantiensi, propositiones, alias haereticas esse, alias erroneas, alias sapientes haeresim, piarum aurium offensivas alias, temerarias, scandalosas alias.

VI. Sunt Auctores nobiles, qui existimant, omnem propositionem haeresim esse, quae fidei veritati repugnat, quamvis ab ignorante sine ulla pertinacia defendatur. Sed nos non omnem errorem in materia fidei haeresim vocamus, sed solum cui pertinacia est adjuncta, sine qua crimen haereseos verè, & propriè non constat. Mala igitur haeresis ratione finitur, quod sit *error Catholicae veritati contrarius*. Luculenter vero à Theologis Scholae peritis dictum est: *Haeresim esse ejus, qui fidem professus fuerit, pertinacem errorem illi veritati manifestè contrarium, quae Catholica certo sit.*

VII. Multa igitur sunt, quae concurrunt, ut quispiam haereticus constituatur. Primum: errorem habeat oportet. Deinde: ut error Catholicae veritati evidenter contrarietur. Tertio: ut is error sit post susceptam fidei professionem in illo, qui Christo se credere profitetur. Quarto tandem: ut cum animi pertinacia propugnetur. Ex quibus, & quidnam haeresis sit, & quaenam sit haeretica propositio manifestum fit. Nam in mente eadem prorsus res sunt; in voce vero, vel scripto, haeretica propositio dicitur, quae haeresim interiorem enunciat, illiusque est omnino signum.

VIII. Dubio procùl erronea propositio ab haeresi
NON se-

LX.

secernitur, non tanquam genus à specie, quod esset discrimen rationis, sed tanquam una erroris species ab altera, quae vera rerum non, modo vocabulorum, distinctio est. Sed cum veritates Catholicae aliae sint, quae ita ad fidem pertinent, ut his sublatis fides quoque ipsa tollatur; aliae vero, quae licet sint Catholicae, & ab Ecclesia universali receptae non evertitur fides, neque extinguitur illis eversis, quamvis infirmetur, & quatiatur; propositiones, quae hujus posterioris generis veritatibus contradicunt, eas erroneas appellamus; quae quoniam Doctrinae Catholicae adversantur, errores sunt haeresi proximi, haereses tamen non sunt.

IX. Est & propositionis erroneae alius item gradus. Cum enim veritas aliqua Sapientum quidem opinione vehementi Fidei veritas est, sed non est planè ab Ecclesia definita, nec certo argumento demonstrata; tunc veritati illi contradicere non est haereticum, sed erroneum. Videlicet haeresis, quemadmodum supra diximus, à voluntate quoque errantium pendet, nedum ab intellectu: error autem, sicut & falsitas è rebus ipsis significatis perpenditur, nulla asserentis habita ratione. Ita licet veritas illa suapte natura ad fidem pertineat, quia tamen nec hoc certum, nec expeditum est, haeretica pertinacia abest, error gravis, & periculosus non abest.

X. Quae propositio haeresim sapiat, quae contra non sapiat, non quicumque Theologi, sed prudentes solùm, atque experientes poterunt judicare. Quapropter ad propositionem haeresim sapientem dignoscendam,

non

LXI.

non tam definitione , & argumentatione speculatricis disciplinae , quam sensu quoque , gustuque prudentiae opus est. Non ergo ex rerum ipsarum , orationumque natura , sapor , odorque omnis existimandus est ; sed tùm res , tùm orationes ipsae à venis aliquando , & viis per quas permeant , saporem , & odorem accipiunt. Saporem igitur propositionum non tam scientia , quam prudentia dijudicat.

XI. Ut linguae , nariumque , ita & aurium est iudicium suum absurdos , & abhorrentes sonos respicientium. Quem admodum autem non solum res falsae , atque per absurdas , sed graves quoque , ac verae sententiae inconditis verbis elatae , offendunt aures , acres praesertim , & acutas ; sic Theologorum aures religiosae non à sentiis modo falsis , & haereticis , sed ab iis etiam abhorrent , quas iudicio percipiunt malè , atque absurdè sonare , quamvis nullam in eis haereseos deprehendant falsitatem. Sed de propositione malè sonante dupliciter loqui possumus ; uno modo generaliter , quo omnis propositio fidei contraria fidelium aures offendit ; alio modo specialiter , quo gradum quemdam propositionum constituimus ab illo haereticarum supremo distantem. Qua ratione eas propriè malè sonantes propositiones , & piarum aurium offensivas dicimus , in quibus nullus error fidei adversus manifestè notari potest , sed absonum nescio quid , atque absurdum , quod indignum esse piis , & religiosis auribus videatur.

XII. Propositio temeraria duobus itidem modis usurpari solet ; & communiter , & proprie : communiter , ut omnis propositio à fide aversa , temeraria quoque

Q

ap-

appelletur, etiamsi haeresis manifesta sit. ꝑ Ecquid enim inconsideratissima, ac dementissima temeritate plenius, quam Christi Ecclesiam contradicere? Propriè autem ea vox usurpatur, quum asseveratio, ut temeraria notari potest; ut haeretica, vel erronea, vel sapiens haeresim non potest. Temeritas porrò non uno, & simplici modo intelligitur. Temerè enim ea quandoque fieri dicimus, quae non consilio, sed fortuito geruntur: quomodo ea temeraria sunt, quae turbulentè, & inconsulte dicuntur. Qui ergo nulla, aut ratione, aut auctoritate impulsus res ipsas affirmat, sed temerè scribit, & dictitat quod in buccam venit, jure is tanquam stultus, & temerarius reprehenditur; nam quamvis vera aliquando dicat, sed ut vera dicat, non id consilium, & ratio, sed sors efficit, & casus.

XIII. Dicitur rursus & id temerè asseri, quod insolenter, nimiumque audacter asseritur. Quo modo omnibus in rebus asseverandi temeritas, pronunciandique audacia turpis est quidem, sed in his, quae ad Ecclesiae doctrinam attinent, periculosa vel maximè. Quae igitur non inconsulta oratione modo, sed confidenti audacia, insolentia proterva, exultatione impudenti, jactatione superva, non contra fidem dicimus, sed contra Ecclesiasticae modestiae regulam asseruntur, ea Theologi in praesenti temeraria censent, atque inter errorum gradus constituunt, & locant.

XIV. Scandalosa propositio duobus similiter modis appellari solet: prius usurpatione communi, qua omnis oratio, quae occasionem ruinae praestet, quamvis haeretica aperte sit, scandalosa dicatur: posterius scan-

do-

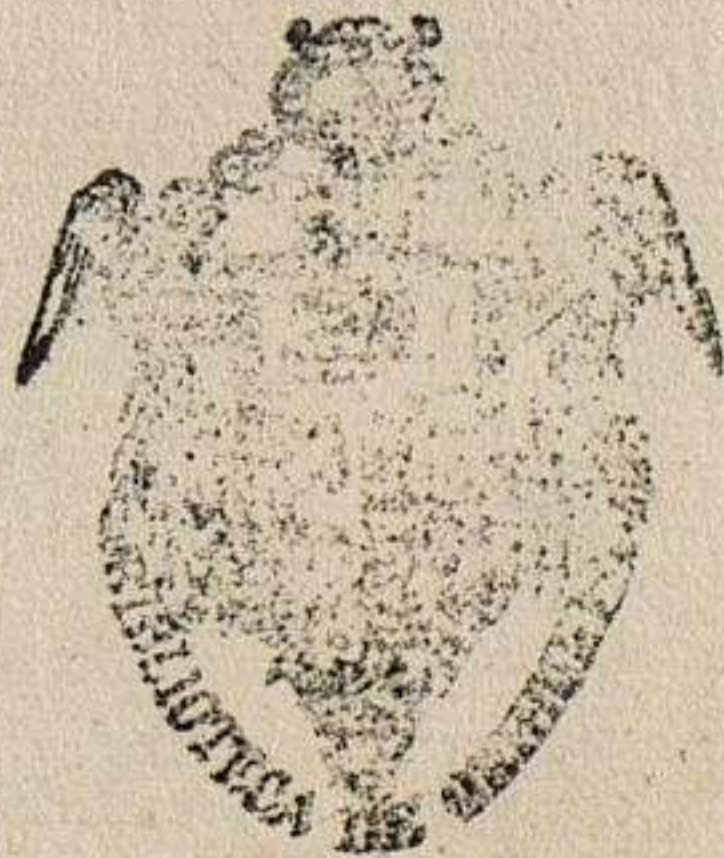
LXIII.

dalosa illa propriè oratio vocatur , in qua scandalum notari potest , haeresis non potest. Non enim hic scandalum more vulgi usurpamus pro eo , quod aures offendit , quodve fidelis populus horret ; sed pro eo, quod infirmis causam ruinae praestat , & quod ante fidelium pedes positum , eos facit in illud incurrere , irruere , offendere.

XV. Restat , ut nota quaeratur , & formula argumenta inveniendi , ex Locisque Theologiae ducendi praecepta proponantur. Omnium autem praeceptorum illud est caput , ut Theologus habeat omnes Theologiae notos , & tractatos Locos. Nec enim memoria tenuisse sat est , sed paratos , & expeditos habere oportet. Multo vero magis elaborandum est , ut cognitis , ac tractatis locis , quaestionem , quam versare cupit , in locos Theologiae conjiciat , eam adcurate expendat , statuaturque cujus generis sit ; nam si est supernaturalis , in eos Locos est conjicienda potissimè , qui Dei auctoritate nituntur : sin autem est naturalis , per eos praecipuè Locos deducetur , qui naturae ratione constant : quod si mixta est , & partim à natura , partim à revelatione pendet , per omnes ducatur oportet , cuncti enim juxta possunt argumenta praebere. Quiae verò parùm verba prodesse poterunt , nisi ad rem conferantur , usque praecepta confirmet , necesse erit exempla , Thesesque exercitationis gratia ponere ; quod faciemus rogati.

Imprimatur,
Dr. Redondo,
Rr.

Ut. Orihuela,
Cens. Reg.

delecta illa proprio oratio vocatur, in qua mandatum
notam potest, haerens non potest. Non enim hic scan-
dalum mors vulgi suspensus pro eo, quod aures of-
fendit, quodve fidelis populus honor; sed pro eo,
quod infans causam tuam praestat, & quod rate n-
deum pedes positum, eos facti in illud incurrit, n-
tare, offendere.

XV. Restat, ut nota quaeratur, & formula argu-
menta inveniendi, ex Locisque Theologiae ducendi
praecipua proponantur. Omnium autem praecipuum
illud est caput, ut Theologus habeat omnes Theo-
logiae notas, & tractatus Locos. Nec enim memoria
tenere sat est, sed paratos, & expeditos habere oportet.
Nullum vero magis elaborandum est, ut cognita,
ac tractata locis, quaestiones, quam veritas erigit, in
locos Theologiae consistat, cum adnotare expeditat,
statimque cuius generis sit, nam si est experimentum,
in eos locos est comparanda ponenda, qui illi antio-
quitate videntur: si autem est naturalis, per eos praes-
cipue Locos deducunt, qui naturae ratione constant:
quod si mixta est, & partim a naturae, partim a reve-
latione pendet, per omnes ducatur oportet, cum illi erunt
iuxta possunt argumenta trahere. Quae vero partim
verba probare poterunt, nisi ad rem constant, tunc
que probata constant, necesse est exemplum, The-
sedque ex rationibus generis ponere; quod infans regit.

Dr. Othobaldus
Gen. Lib.

Dr. Othobaldus
Gen. Lib.

